

Koridori Srbije

**Projekat Autoputa Moravski
koridor**

Akcioni plan raseljavanja - Sektor 2

Izdanje | 27 septembar 2021

This report takes into account the particular instructions and requirements of our client.

It is not intended for and should not be relied upon by any third party and no responsibility is undertaken to any third party.

Job number 278535-00

Arup d.o.o
Knežinje Zorke 77
11000 Beograd
Srbija
www.arup.com

ARUP

Document verification

ARUP

Job title		Projekat Autoputa Moravski koridor		Job number	
				278535-00	
Document title		Akcioni plan raseljavanja - Sektor 2		File reference	
Document ref					
Revision	Date	Filename	2021-09-27 Akcioni plan raseljavanja - Sektor 2.docx		
Izdanje	27 sep 2021	Description	Izdanje		
			Prepared by	Checked by	Approved by
		Name	AP	MP	MP
		Signature			
		Filename			
		Description			
			Prepared by	Checked by	Approved by
		Name			
		Signature			
		Filename			
		Description			
			Prepared by	Checked by	Approved by
		Name			
		Signature			
		Filename			
		Description			
			Prepared by	Checked by	Approved by
		Name			
		Signature			
Issue Document verification with document					
☒					

Sadržaj

	Strana
Skraćenice	1
Rečnik	2
Svrha ovog dokumenta	5
Sažetak	6
1 Opseg Akcionog plana raseljavanja	9
1.1 Uvod	9
1.2 O ovom dokumentu	9
1.3 Metodologija	10
2 Opis projekta i mogući uticaji	16
2.1 O projektu	16
2.2 Zajednice pod uticajem projekta	17
2.3 Uticaji i rizici projekta	25
3 Pravni okvir	28
3.1 Zahtevi nacionalnog zakonodavstva	28
3.2 Pregled važećih zahteva	29
3.3 Sažetak glavnih neslaganja između nacionalnog zakonodavstva i primenjivih zahteva	30
4 Principi, ciljevi i proces	31
4.1 Principi i ciljevi	31
4.2 Pregled procesa	32
5 Projektom zahvaćena lica, imovina i prava	34
5.1 Kategorizacija uticaja	41
5.2 Popis imovine i poslovnih objekata pod uticajem projekta	44
5.3 Projektom zahvaćeno stanovništvo	45
5.4 Zemljište pod uticajem projekta	51
5.5 Objekti pod uticajem projekta	53
5.6 Prava	56
6 Raseljavanje i naknada	70
6.1 Metode za procenu imovine pod uticajem projekta	70
6.2 Izmeštanje ekonomskih aktivnosti	70
6.3 Mere za ponovno uspostavljanje izvora prihoda	71
6.4 Novčana naknada	72
7 Konsultacije i objavljivanje dokumenta	74

7.1	Konsultacije koje su prethodili pripremi RAP-a	74
7.2	Objavljuvanje dokumenta	75
8	Žalbeni mehanizam	77
9	Ranjive grupe	80
9.1	Identifikacija ranjivih grupa	80
9.2	Mere pomoći ranjivim grupama	81
10	Praćenje i procena	82
10.1	Praćenje od strane institucija	82
10.2	Praćenje procesa otkupa zemljišta	82
10.3	Praćenje privremenog zakupa zemljišta za potrebe izvođenja radova	83
11	Odgovornost za sprovođenje i finansiranje	85
11.1	Odgovornost za sprovođenje	85
11.2	Odgovornost za finansiranje i budžet	85

Tabele

Tabela 1 Sažetak uticaja

Tabela 2 Ciljana veličina uzorka za društveno-ekonomsko istraživanje

Tabela 3 Parcele na kojima se nalaze objekti, prema informacijama dobijenim iz Katastra nepokretnosti i rezultatima društveno-ekonomskog istraživanja

Tabela 4 Određivnje ciljane veličine uzorka

Tabela 5 Spisak opština i katastarskih opština

Tabela 6 Uporedni pregled broja stanovništva

Tabela 7 Uporedni pregled broja stanova za trajno stanovanje u 1971. i 2011. godini

Tabela 8 Stambeni objekti za trajno stanovanje prema statusu nastanjenosti 2011. godine

Tabela 9 Uticaji i rizici projekta

Tabela 10 Zemljište pod uticajem projekta

Tabela 11 Parcele prema vrsti uticaja

Tabela 12 Sažetak uticaja na fizičko i ekonomsko raseljavanje

Tabela 13 Pomoćni objekti pod uticajem na Sektoru 2

Tabela 14 Potencijalno stambeni objekti na Sektoru 2

Tabela 15 Komunalni priključci

Tabela 16 Informacije o poslovnim objektima pod uticajem projekta

Tabela 17 Mere za ponovno uspostavljanja izvora prihoda

Tabela 18 Cene zemljišta u opštinama pod uticajem projekta

Tabela 19 Planirane aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana u vezi sa
žalbenim mehanizmom

Tabela 20 Mere pomoći ranjivim grupama

Tabela 21 Tržišne cene objekata i zemljišta

Slike

Slika 1 Trasa projekta

Slika 2 Odnos ispitanika sa vlasnikom imovine

Slika 3 Polna struktura vlasnika imovine

Slika 4 Starosna struktura vlasnika imovine

Slika 5 Veličina ispitanih domaćinstava

Slika 6 Zanimanje nosioca domaćinstva

Slika 7 Izvori prihoda u domaćinstvima

Slika 8 Samoprocena ekonomske situacije u domaćinstvima

Slika 9 Ukupni mesečni prihodi u domaćinstvima

Slika 10 Površina dela parcele koji se otkupljuje

Slika 11 Vrsta useva pod uticajem ekspoprijacije

Slika 12 PAP-ovi koji će nastaviti da se bave poljoprivredom

Slika 13 Trasa puta na sektoru 2 sa granicama opština

Slika 14 Trasa puta

Appendices

Appendix A

Primer žalbenog formulara

Appendix B

Tržišne cene stambenih objekata i zemljišta

Appendix C

Karte

Skraćenice

Skraćenica	Značenje
CC	Ustavni sud
CoS	Koridori Srbije
ESF	Okvir za zaštitu životne sredine i društveno ekonomska pitanja
ESIA	Procena uticaja na životnu sredinu i društveno ekonomske uticaje
GoS	Vlada Republike Srbije
IFC	Međunarodna finansijska korporacija
IFIs	Međunarodne finansijske institucije
PAPs	Osobe pod uticajem projekta
PS	Standardi koji se primenjuju na projektu
RAP	Akcioni plan raseljavanja
RLRF	Okvirni plan raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda
RS	Republika Srbija
SEP	Plan angažovanja zainteresovanih strana

Rečnik

NAKNADA: Plaćanje u gotovom novcu ili u naturi a koja zamenjuje vrednost imovine i/ili stečenih resursa koji su pod uticajem projekta. Naknada će biti isplaćena pre stupanja u posed zemlje i imovine u svim slučajevima, uključujući i one gde nije moguće doći do vlasnika zbog teškoća u identifikaciji. U slučaju odsustva vlasnika, novac je dostupan u neograničenom vremenskom periodu.

DATUM PRESEKA: Datum preseka tj. datum moratorijuma nakon kojeg osobe nisu podobne za naknadu za ulazak u posed pod uticajem projekta ili bilo koji drugi oblik pomoći. Ovaj datum je definisan Okvirnim planom raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda, kao deseti dan od dana održavanja javnih konsultacija za ovaj plan u svakoj od opština pod uticajem projekta, a koje su održane u periodu od februara do marta 2020.

IZMEŠTANJE POSLOVNIH AKTIVNOSTI. Gubitak izvora prihoda i sredstava za život koji nastaje kao posledica eksproprijacije ili otežanog pristupa resursima i imovini (zemljištu, vodi ili šumi), a koji je posledica izvođenja radova ili puštanja u rad projekta ili pripadajućih objekata.

EKSPROPRIJACIJA. Lišavanje ili ograničavanje prava vlasništva nad imovinom uz novčanu naknadu obračunatu prema tržišnoj vrednosti.

PRINUDNO RASELJAVANJE. Raseljavanje se smatra prinudnim kada se zemljište stiče primenom državnih ovlašćenja. Zasniva se na osnovu javnog interesa i mogu se preduzeti i bez pristanka ili ovlašćenja raseljenog lica.

PONOVNO USPOSTAVLJANJE IZVORA PRIHODA. Mere koje će se preduzeti u slučajevima fizičkog i ekonomskog raseljavanja osoba pod uticajem projekta, kako bi se unapredili njihovi životni standard i izvor prihoda, i omogućilo njihovo ponovno uspostavljanje, na nivo pre raseljavanja ili pre početka sprovođenja projekta, koji god da je viši. Sprovođenje mera je potrebno i nakon raseljavanja, u prelaznom periodu, zasnovano na razumnoj proceni vremena koje će biti potrebno da se ponovo uspostave izvor prihoda i poboljšaju životni standard.

VELIKI UTICAJ RASELJAVANJA. Kako bi se uticaj raseljavanja kategorisao kao veliki, potrebno je da ispunjava neki od sledećih uslova: PAP-ovi su pod uticajem fizičkog raseljavanja ili izmeštanja poslovnih aktivnosti (a) ili PAP-ovi su pod uticajem gubitka objekata koji nisu stambeni i poslovni, a korišćeni su za odmor i rekreaciju, ili privremeni boravak tokom sezone žetve (b).

SREDNJI UTICAJ RASELJAVANJA. Kako bi se uticaj raseljavanja kategorisao kao srednji, potrebno je da ispunjava sledeće uslove: PAP-ovi čija je površina eksproporisane zemlje veća od 30% njene ukupne površine, bez obzira na broj vlasnika (a), i nema potrebe za fizičkim raseljavanjem (b).

MALI UTICAJ RASELJAVANJA. Kako bi se uticaj raseljavanja kategorisao kao mali, potrebno je da ispunjava sledeće uslove: PAP-ovi čija je površina eksproporisane zemlje manja od 30% njene ukupne površine, bez obzira na broj vlasnika (a), i nema potrebe za fizičkim raseljavanjem (b).

TROŠKOVI PRESELJENJA. Troškovi preseljenja jesu novčana naknada za troškove direktno vezane za selidbu/preseljenje domaćinstva kojima se ekspropriše stambeni objekat ili poslovni prostor.

PAP. Osoba pod uticajem projekta je svaka osoba koja, kao posledica sprovođenja projekta izgubi pravo da poseduje, koristi ili na drugi način stiče korist od objekta, zemlje (građevinska, poljoprivredna ili pašnjak), jednogodišnjih ili višegodišnjih useva i drveća, ili bilo koje druge pokretnosti ili nepokretnosti, delom ili u celosti, trajno ili privremeno.

FIZIČKO RASELJAVANJE. Gubitak smeštaja ili imovine nastale kao rezultat otkupa zemljišta u vezi sa delovanjem projekta, koje zahteva fizički premeštaj ljudi koji žive u području koje je obuhvaćeno projektom iz stambenog ili poslovnog prostora.

PODRUČJE POD UTICAJEM PROJEKTA. U kontekstu ovog Akcionog plana raseljavanja, područje pod uticajem projekta smatra se teritorijom gradova Kraljeva i Kruševca i opština Vrnjačka Banja i Trstenik.

TROŠKOVI ZAMENE. Za poljoprivredno zemljište, trošak zamene predstavlja tržišnu vrednost zemljišta istog proizvodnog potencijala ili namene, koje se nalazi u blizini zemljišta pod uticajem, pre sprovođenja projekta, sa troškovima pripreme zemljišta do onog nivoa na kom je bilo zemljište pod uticajem, i naknade za prijavu i prenos prava svojine. Za zemljište u urbanim sredinama, to je tržišna vrednost zemljišta jednake veličine i upotrebe, sa sličnim ili unapređenim objektima i uslugama javne infrastrukture, koje se nalazi u blizini zemljišta pod uticajem, i naknade za prijavu i prenos prava svojine. Za kuće i druge objekte, uzima se tržišna vrednost materijala neophodnog za izgradnju znamenaskog objekta, površine i kvaliteta jednakog, ili boljeg od objekta pod uticajem projekta, ili vrednost popravke delimično ugroženog objekta, uključujući i troškove prevoza građevinskog materijala na gradilište, cenu radne snage i izvođenja radova, kao i sve troškove vezane za naknade za prijavu i prenos prava svojine. Prilikom utvrđivanja cene znamenaskog objekta, amortizacija i vrednost ponovo upotrebljenih materijala iz prethodnog objekta neće se uzeti u obzir, kao ni vrednost ekonomske koristi nastale po osnovu sprovođenja projekta, koje su utvrđene procenom vrednosti imovine pod uticajem projekta. Ovo takođe uključuje troškove izravnavanja i druge pripreme radove neophodne za izvođenje građevinskih radova, ili korišćenje. Obračun troškova se vrši na osnovu vremenskog perioda u kome je realizovana zamena svojine, a ako to nije slučaj, prilikom obračuna troškova uzima se u obzir stopa inflacije.

AKCIONI PLAN RASELJAVANJA (RAP). Dokument koji opisuje procedure koje je potrebno ispoštovati kao i akcije koje je potrebno preduzeti kako bi se ublažili negativni uticaji raseljavanja, nadoknadili gubici i prikazale razvojne pogodnosti za osobe i zajednice koje su pod uticajem projekta. Ovaj RAP je usklađen sa ciljevima PS5 i Okvirnim planom raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda.

ZAINTERESOVANE STRANE. Svi pojedinci, grupe, organizacije i institucije koji potencijalno mogu biti obuhvaćene projektom ili zainteresovane za projekat.

DODATAK ZA PRELAZNI PERIOD. Opisuje jednokratnu novčanu naknadu troškova za pomoć prilikom preseljenja osoba pod uticajem projekta. Jednokratna novčana naknada u iznosu od tromesečne minimalne plate na nivou države, obračunate istog meseca kada se vrši uplata koja se obezbeđuje po domaćinstvu

Svrha ovog dokumenta

Ovaj Akcioni plan raseljavanja je pripremljen kako bi se identifikovala odstupanja između zakonske regulative Republike Srbije, a pre svega Zakona o eksproprijaciji Republike Srbije, i IFC Standarda za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 “Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje”, potom zahteva Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standarda 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnika dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019.

Glavni cilj ovog dokumenta jeste da se osiguraju adekvatne akcije kako bi se premostile sve identifikovane neusaglašenosti i obezbedila adekvatna naknada i pomoć osobama pod uticajem projekta. **Nijedna od akcija koje su definisane ovim Akcionim planom raseljavanja ne mogu na bilo koji način uticati na prethodno prihvatanje ili odbijanje sporazuma o eksproprijaciji, niti na prethodno dobijenu naknadu.**

Sažetak

Ovaj Akcioni plan raseljavanja je pripremljen za Sektor 2 projekta autoput Moravski koridor (Kruševac – Adrani) sa glavnim ciljem da se identifikuju svi uticaji povezani sa otkupom zemljišta za potrebe ovog projekta.

Prema podacima dobijenim od Katastra nepokretnosti, na Sektoru 2 postoji 5.696 parcela koje su predmet eksproprijacije. Daljom obradom podataka (tj. smanjenjem ovog broja za broj parcela koje su predmet administrativnih prenosa¹ (684) i smatranjem slučajeva kada se od jednog vlasnika (ili više istih vlasnika) otkupljuje više parcela, jedinstvenim slučajem (čime je ukupan broj parcela pod uticajem umanjen za 1.768)) rezultiralo je ukupnim brojem od 3.244 parcele. Treba naglasiti da nisu sve parcele celom svojom površinom obuhvaćene eksproprijacijom. Informacije o najmanjoj, najvećoj i prosečnoj površini parcele koja je predmet eksproprijacije, prikazane su u Poglavlju 5.1. Na osnovu podatka dobijenih od strane Katastra nepokretnosti, a kako je potvrđeno i tokom društveno-ekonomskog istraživanja, glavni uticaji povezani sa otkupom zemljišta na ovom sektoru se mogu podeliti u sledeće kategorije: gubitak stambenih objekata, gubitak poslovnih objekata, gubitak pomoćnih objekata i gubitak zemljišta.

Tabela 1 Sažetak uticaja

Uticaj		Broj parcela pod uticajem	Broj domaćinstava pod uticajem
Otkup potencijalno stambenog objekta ²	Objekti koji se koriste za stanovanje	45	50
	Vikendice i drugi objekti koji se ne koriste za stalno stanovanje	24	34
	Ukupno	69	84
Otkup poslovnog objekta		7	12
Otkup pomoćnih objekata ³		197	236

¹ Prenos sa jednog javnog vlasnika na drugog

² Objekti pogodni za trajni ili dugoročni boravak. Istraživanje je potvrdilo da nisu sve osobe pod ovim uticajem projekta koristile ove objekte za trajno stanovanje.

³ Na jednog parceli se može nalaziti dve ili više vrsta građevina i iz tog razloga se može uvrstiti u više kategorija.

Uticaoaj	Broj parcela pod uticajem	Broj domaćinstava pod uticajem
Otkup zemlje	5,696	NA ^(*)

(*)Tačan broj domaćinstava pod uticajem gubitka zemlje teško je utvrditi na osnovu dostupnih informacija.

Katastar nepokretnosti Republike Srbije prikazuje informacije o parceli na osnovu broja parcele. Dostupne informacije, između ostalog, prikazuju vlasničku strukturu nad zemljištem. U nastavku su opšte karakteristike vlasničke strukture nad zemljištem u Republici Srbiji:

- Jedna parcela može biti u vlasništvu jednog ili više vlasnika (suvlasništvo). Suvlasnici su obično u srodstvu, ali ne moraju nužno biti iz istog domaćinstva.
- Jedna osoba ili grupa ljudi koji su obično u srodstvu, mogu ali nije nužno, pripadati istom domaćinstvu i mogu posedovati više od jedne parcele.
- Više vlasnika parcele može pripadati istom domaćinstvu (na primer nasleđstvo muževljeve i ženine porodice).

U praksi, registar prava svojine zemljišta u Republici Srbiji nam daje uvid o vlasništvu nad svakom parcelom koja je pod uticajem eksproprijacije, ali nam ne daje uvid o broju domaćinstava koja su pod uticajem tokom ovog procesa.

Proces eksproprijacije za sektor 2 Moravskog koridora, koji je predmet ovog RAP-a je počeo u aprilu 2019. godine, i izveden je u skladu sa zakonskom regulativom Republike Srbije, Zakonom o eksproprijaciji. Ovaj dokument predstavlja uporednu analizu između trenutne prakse eksproprijacije i zahteva zajmodavaca⁴ i daje jasne akcije kako bi se neusaglašenosti premostile kroz pružanje adekvatnih naknada i pomoći osobama pod uticajem projekta, kako je definisano u Poglavlju 5.6. Ove akcije uključuju sledeće:

- Obezbeđivanje dodatka za prelazni period;
- Obezbeđivanje troškova preseljenja;
- Obezbeđivanje troškova za prijavu i prenos prava svojine;
- Obezbeđivanje troškova transporta i ugradnje opreme i instalacija;
- Mere za ublažavanje koje će biti definisane u zavisnosti od slučaja do slučaja za određene grupe ljudi pod uticajem projekta (primer ranjive grupe).

⁴ IFC Standard za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), PS 5 "Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje", Okvir Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standard 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomska pitanja, IFC Priručnik dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019.

Važno je napomenuti, da prethodno navedene akcije neće ni na koji način uticati na prihvatanje ili odbijanje sporazuma o eksproprijaciji, niti na prethodno dobijenu naknadu.

1 Opseg Akcionog plana raseljavanja

1.1 Uvod

Projekat autoputa Moravski koridor u dužini od 112,4 km nalazi se u regionu Zapadne Morave, u Republici Srbiji. Ugovor za izgradnju i sprovođenje projekta izgradnje autoputa zaključen je između Vlade Republike Srbije (finansijer) i Koridora Srbije (dalje investitor), (zajedno Naručilac) sa jedne strane, i Bechtel Enka JV (izvođač radova) sa druge strane. Vlada Republike Srbije planira da projekat delom finansira putem međunarodnih banaka, zajmodavaca, uključujući J.P.Morgan (JPM) i kroz UK Export Finance (UKF) i Multilateralnu agenciju za garancije ulaganja (MIGA), agenciju grupe Svetske banke (zajedno Zajmodavci).

Projekat će zahtevati privremeni i trajni otkup zemljišta za potrebe izvođenja radova na autoputu, sa svim pratećim objektima (petlja, podvožnjak, nadvožnjak, mostovi, propusti), i radove na regulaciji reke Zapadne Morave, kao i prateće objekte (pristupni putevi, pozajmišta, odlagališta, kampovi, itd.). Izgradnja autoputa je podeljena u 3 sektora (detaljnije objašnjeno u Poglavlju 2).

Okvirni plan raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda je napravljen od strane 2U1K Engineering and Consultancy Inc. u ime Koridora Srbije, i u njemu se opisuju ključni principi otkupa zemljišta i prinudnog raseljavanja kao i ciljevi, organizacija i kriterijumi koji će se primenjivati u toku sprovođenja projekta kako bi se obezbedilo adekvatno upravljanje nad otkupom zemljišta i pristup nad zauzetim zemljištem za potrebe projekta.

Arup (dalje “konsultant”) je angažovan da pripremi Akcioni plan raseljavanja za svaki sektor projekta, koji će uzeti u obzir sve relevantne zahteve i uslove u vezi sa fizičkim i ekonomskim raseljavanjem koje se javlja kao posledica ovog projekta.

1.2 O ovom dokumentu

Ovaj Akcioni plan raseljavanja je pripremljen u skladu sa zakonskom regulativom Republike Srbije i IFC Standardima za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 “Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje”, potom zahtevima Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standardom 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnikom dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019. U slučaju neslaganja između zahteva, biće ispunjena stroža regulativa.

Glavni cilj ovog RAP-a jeste da identifikuje sva lica pod uticajem projekta, kao i sve negativne uticaje koje projekat ima, kako bi se omogućila adekvatna naknada i pomoć PAP-ovima i kako bi se postavile akcije kojima će se izbeći ili umanjiti budući uticaji na zemljište, i postaviti brza i efikasna naknada za sve preostale uticaje onima koji ispunjavaju uslove.

Ovim RAP-om se definiše sledeće:

- Pruža osnovni popis osoba pod uticajem projekta i informacije o imovini;
- Opisuje visinu naknade i standarde;
- Opisuje odgovornosti institucija za implementaciju procedura za rešavanje žalbi;
- Opisuje procedure koje se moraju pratiti u vezi sa konsultacijama i objavljivanjem dokumenta;
- Pruža praćenje implementacije i nadzora nad sprovođenjem aktivnosti.

1.3 Metodologija

Metodologija koja je korišćena tokom pripreme ovog dokumenta predstavlja kombinaciju desktop analize dostupnih sekundarnih podataka, kao i analize primarnih podataka prikupljenih prilikom terenske posete gradovima Kraljevo i Kruševac (u okviru sektora 2) i opštinama Trstenik i Vrnjačka Banja, u periodu između 28. septembra i 27. oktobra, 1. marta i 12. marta, 16. avgusta i 27. avgusta, kao i putem telefonskih razgovora vođenih između januara 2021. i marta 2021. godine.

Aktivnosti preduzete za pripremu ovog RAP-a uključuju:

- Analizu područja zahvaćenog projektom i prikupljanje sekundarnih informacija o njemu;
- Popis osoba pod uticajem projekta, njihovog zemljišta i imovine,
- Prikupljanje demografskih podataka o osobama pod uticajem projekta i njihovim domaćinstvima,
- Društveno-ekonomska procenu osoba pod uticajem projekta i njihovih domaćinstava,
- Prikupljanje informacija o prethodnom otkupu zemljišta za ovaj projekat,
- Pregled postojeće dokumentacije i informacija: Okvirnog plana raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda, Plana angažovanja zainteresovanih strana, informacije o parcelama i osoba pod uticajem projekta dobijenih od strane KS,
- Analizu zakonske regulative Republike Srbije, a pre svega Zakona o eksproprijaciji Republike Srbije, i identifikovanje neusaglašenosti sa IFC Standardima za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 "Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje", potom sa zahtevima Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standardom 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnikom dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019.

Kao što je napomenuto u Planu izvršenja, društveno-ekonomsko istraživanje je sprovedeno kako bi se pokrio određen uzorak za svaku od kategoriju prikazanu u Tabeli 2 ispod.

Tabela 2 Ciljana veličina uzorka za društveno-ekonomsko istraživanje

Broj.	Kategorija	Uticaj	Veličina uzorka
1	PAP-ovi pod uticajem, fizičkog raseljavanja ili gubitka poslovnog objekta, ili PAP-ovi pogođeni gubitkom objekata korišćenih za odmor i rekreaciju ili privremen boravak tokom sezone žetve (vikendice i kolibe)	Veliki	100%
2	PAP-ovi kojima je izvor prihoda vezan za zemljište i PAP-ovi kojima su velike površine zahvaćene eksproprijacijom (više od 30% ukupne površine zemljišta)	Srednji	20%
3	PAP-ovi kojima su male površine zemljišta obuhvaćene eksproprijacijom (manje od 30% ukupne površine zemljišta)	Mali	10%

Prema preliminarnoj analizi, ukupno je 85 parcela na kojima se nalaze objekti koji potpadaju pod kategoriju 1 iz tabele iznad, a koje su pod uticajem projekta na sektoru 2 (Tabela 3). Istraživanje tokom pripreme RAP-a sprovedeno je kako bi se ovi podaci verifikovali i utvrdilo da li se ovi objekti koriste za stalno stanovanje. Uzorak ankete obuhvatio je 95,7% vlasnika objekata, umesto 100%, zbog nespremnosti vlasnika da učestvuju u anketi, ili činjenice da ne žive u istim opštinama kojima pripada njihovo zemljište, što je onemogućilo stupanje u kontakt sa njima.

Tabela 3 Parcele na kojima se nalaze objekti, prema informacijama dobijenim iz Katastra nepokretnosti i rezultatima društveno-ekonomskog istraživanja

	Stambeni objekti	Poslovni objekti	Vikendice i baštenske kuće
Broj parcela	45	7	24
Broj vlasnika parcela	50	12	34
Prosta suma brojeva parcela je 76. Međutim, zabeležena su dva slučaja kada su se na istoj parceli nalazila dva objekta različitih kategorija (stambeni i poslovni), te su ove parcele ubrojane u obe kategorije.			

Prema podacima dobijenim od Katastra nepokretnosti, 5.696 parcela je pod uticajem eksproprijacije na sektoru 2. Ovi podaci o ukupnom broju parcela u svakoj od katastarskih opština na teritoriji gradova Kraljeva i Kruševac i opština Trstenik i Vrnjačka Banja, umanjani su za broj parcela koje su predmet administrativnih prenosa (tj. situacija kada se pravo vlasništva nad parcelom

prenosi sa jednog javnog vlasnika na drugog), a kako bi se utvrdio ciljani broj uzoraka za svaku katastarsku opštinu. Takođe, bilo je slučajeva u kojima je jedan vlasnik parcele imao vlasništvo nad više parcela. Svaki ovakav slučaj posmatrao se kao jedan uzorak.

Prateći prethodno objašnjenu metodologiju, konsultant je definisao konačan broj uzoraka za kategorije 2 i 3 iz Tabele 2, za svaku od katastarskih opština (KO) zahvaćenih projektom. Kao što je prikazano u Tabeli 4, ciljani broj uzoraka je dostignut u svakoj katastarskoj opštini osim u KO Adrani i KO Gornji Ribnik, zbog nespremnosti PAP-ova da učesvuju u istraživanju. Bilo je nekoliko slučajeva gde je primećeno u toku intervjua da sagovornici, ili njihovi članovi porodica, poseduju parcele na više katastarskih opština koje su pod uticajem projekta na sektoru 2. U tim slučajevima, bili su označeni kao “sproveden upitnik” za svaku od takvih parcela. Pored toga, definisani ciljni brojevi uzoraka su u nekim katastarskim opštinama premašeni, gde su PAP-ovi pokazali veće interesovanje za učešće u anketi i obratili se timu koji je anketiranje sprovodio.

Tabela 4 Određivnje ciljane veličine uzorka

Katastarska opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijen od Katastra nepokretnosti (a)	Broj administrativnih prenosa	Broj vlasnika pod uticajem				Ciljana veličina uzorka		Broj sprovedenih intervjua	
			Veliki uticaj (b)	Srednji uticaj (c)	Mali uticaj (d)	Ukupno (b+c+d)	Srednji uticaj	Mali uticaj	Srednji uticaj	Mali uticaj
Grad Kraljevo										
Adrani	10	3	0	5	2	7	1	1	0	1
Grdica	164	61	0	33	20	53	7	2	7	2
Kraljevo	172	75	0	41	16	57	8	2	8	2
Oplanići	84	9	1	19	28	48	4	3	4	3
Ratina	140	20	0	45	44	89	9	4	11	4
Sirča	322	20	1	128	59	188	26	6	27	6
Vitanovac	35	9	0	4	19	23	1	2	1	2
Vrba	115	11	0	42	39	81	8	4	8	4
Zaklopača	255	24	5	86	59	150	18	6	19	6
Grad Krusevac										
Bela Voda	215	10	0	88	59	147	18	6	18	7
Konjuh	148	14	0	53	51	104	11	5	12	5

Katastarska opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijen od Katastra nepokretnosti (a)	Broj administrativnih prenosa	Broj vlasnika pod uticajem				Ciljana veličina uzorka		Broj sprovedenih intervjua	
			Veliki uticaj (b)	Srednji uticaj (c)	Mali uticaj (d)	Ukupno (b+c+d)	Srednji uticaj	Mali uticaj	Srednji uticaj	Mali uticaj
Kukljin	367	12	0	137	80	217	27	8	28	13
Pepeljevac	115	12	0	35	30	65	7	3	7	3
Opština Vrnjačka Banja										
Gračac	194	18	0	69	40	109	14	4	14	4
Novo Selo	349	22	10	92	80	182	20	8	20	10
Podunavci	94	4	1	21	27	49	5	3	5	3
Rudinci	145	28	3	43	30	76	9	3	9	3
Štulac	196	14	9	65	44	118	15	4	15	5
Vrnjačka Banja	362	38	17	83	83	183	19	9	19	9
Vraneši	107	10	3	27	23	53	6	2	6	2
Opština Trstenik										
Bogdanje	272	42	2	74	78	154	15	8	18	13
Čairi	68	2	0	13	33	46	2	3	2	3
Donji Ribnik	18	2	0	0	11	11	0	1	0	1

Katastarska opština (KO)	Ukupan broj parcela dobijen od Katastra nepokretnosti (a)	Broj administrativnih prenosa	Broj vlasnika pod uticajem				Ciljana veličina uzorka		Broj sprovedenih intervjuja	
			Veliki uticaj (b)	Srednji uticaj (c)	Mali uticaj (d)	Ukupno (b+c+d)	Srednji uticaj	Mali uticaj	Srednji uticaj	Mali uticaj
Gornji Ribnik	58	28	0	20	3	23	1	2	0	0
Grabovac	55	7	0	6	34	40	1	3	1	3
Lozna	7	2	0	1	4	5	1	1	1	1
Medveđa	440	22	4	135	109	248	27	11	29	13
Odžaci	184	20	0	54	67	121	11	7	11	7
Počekovina	25	2	0	9	9	18	2	1	2	1
Selište	215	16	1	62	74	137	12	8	15	9
Trstenik	525	103	16	122	146	284	27	15	27	15
Velika Drenova	240	20	3	81	74	158	16	8	16	10
Ukupno	5,696	684	76	1,693	1,475	3,244	348	153	360	170

2 Opis projekta i mogući uticaji

2.1 O projektu

Projekat autoputa Moravski koridor u dužini od 112,4 km nalazi se u regionu Zapadne Morave u Republici Srbiji i spaja Preljinu sa Pojatama preko Kruševca.

Slika 1 Trasa projekta

Projekat je podeljen na 3 sektora, gde svaki sektor ima po 3 deonice:

1. Sektor 1: Pojate – Kruševac (dužine 27,83 km)

- 1) Pojate – most preko Južne Morave
- 2) Most preko Južne Morave – Makrešane
- 3) Makrešane – Koševi

2. Sektor 2 Kruševac (Koševi) – Adrani (52,86 km)

- 4) Kruševac (Koševi) – Lopoška reka
- 5) Lopoška reka (Trstenik)

- 6) Trstenik – reka Tovarnica
- 7) Reka Tovarnica – Adrani

3. Sektor 3 Adrani – Preljina (dužine 28,66km)

- 8) Petlja Adrani – petlja Mrčajevci
- 9) Petlja Mrčajevci – petlja Preljina
- 10) Petlja Preljina – petlja Preljina (E-763)

Projekat će zahtevati privremeni i trajni otkup zemljišta za potrebe izvođenja radova na autoputu, sa svim pratećim objektima (petlja, podvožnjak, nadvožnjak, mostovi, propusti) i radove na regulaciji reke Zapadne Morave, kao i prateće objekte (pristupni putevi, pozajmišta, odlagališta, kampovi, itd.).

Autoput je projektovan sa po dve vozne trake širine po 3,75 m u svakom smeru, 2,5 m širokim zaustavnim trakama, 2 x (1,0 m + 0,5 m) rubnim trakama, razdelnom trakom širine 4 m i obostranim bankinama širine po 1,5 m. Širina kolovoza je 11,5 m po smeru, a ukupna širina poprečnog profila je 30,00 m. Planirana je izgradnja 11 raskrsnica: Pojate, Čičevac, Kruševac Istok, Kruševac Zapad, Velika Drenova, Trstenik, Vrnjačka Banja, Vrba, Kamidžora, Adrani i Preljina. Planirana je izgradnja 130 putnih struktura, od toga 71 most, 28 nadvožnjaka i podvožnjaka i 31 propust. Na trasi autoputa planirani su objekti za potrebe korisnika: 3 parkirališta “Moravište”, “Donji Koševi” i “Donja Ratina” i odmaralište “Mrčajevci”.

2.2 Zajednice pod uticajem projekta

Trasa autoputa Sektora 3 prolazi kroz administrativne teritorije gradova Kruševca i Kraljeva i opština Vrnjačka Banja i Trstenik. Prema administrativnoj raspodeli Republike Srbije, Kruševac, Kraljevo, Vrnjačka Banja i Trstenik obuhvataju manja naselja unutar svojih granica – sela i gradske opštine (pogledati karte u Appendix C). Sa druge strane katastarske opštine prikazuju vlasništvo nad zemljištem, i prikazuju granice parcela. U najvećem broju slučajeva, katastarska opština se preklapa sa teritorijama naselja (Tabela 5). Katastarska parcela je definisana kao osnovna teritorijalna katastarska jedinica koja predstavlja deo zemlje u katastarskoj opštini sa definisanom granicom i označena je jedinstvenim brojem, i nad njom postoji pravo vlasništva. Pojedinaac može biti vlasnik više od jedne parcele. Slično tome, jedna parcela može biti u vlasništvu više od jednog vlasnika (suvlasništvo). Treba napomenuti da u ovom slučaju više suvlasnika ne mora uvek nužno da ima isti procentualni udeo u vlasništvu parcele. Pravo nad vlasništvom se deli, svakom suvlasniku do određenog takozvanog idealnog dela, predstavljen razlomkom ili procentom.

Tabela 5 Spisak opština i katastarskih opština

Grad / Opština	Naselje (gradska opština ili selo)	Katastarska opština (KO)
Grad Kraljevo	Adrani	KO Adrani
	Grdica	KO Grdica
	Kraljevo	KO Kraljevo
	Oplanići	KO Oplanići
	Ratina	KO Ratina
	Sirča	KO Sirča
	Vitanovac	KO Vitanovac
	Vrba	KO Vrba
	Zaklopača	KO Zaklopača
Grad Kruševac	Bela Voda	KO Bela Voda
	Konjuh	KO Konjuh
	Kukljin	KO Kukljin
	Pepeljevac	KO Pepeljevac
Opština Vrnjačka Banja	Gračac	KO Gračac
	Novo Selo	KO Novo Selo
	Podunavci	KO Podunavci
	Ruđinci	KO Ruđinci
	Štulac	KO Štulac
	Vrnjačka Banja	KO Vrnjačka Banja
	Vraneši	KO Vraneši
Opština Trstenik	Bogdanje	KO Bogdanje
	Čairi	KO Čairi
	Donji Ribnik	KO Donji Ribnik
	Gornji Ribnik	KO Gornji Ribnik
	Grabovac	KO Grabovac
	Lozna	KO Lozna
	Medveđa	KO Medveđa
	Odžaci	KO Odžaci
	Počekovina	KO Počekovina
	Selište	KO Selište
	Trstenik	KO Trstenik
	Velika Drenova	KO Velika Drenova

Kraljevo, Kruševac i Vrnjačka Banja doživeli su porast stanovništva u poslednjih pola veka, dok je Trstenik izgubio više od 15% stanovništva između 1971. i 2011. godine. Promene u broju stanovnika su povezane sa procesima industrijalizacije, karakterističnim za urbanizovanje opštinske centre. U sva četiri gradska i

opštinska centra, broj stanovnika se značajno povećao između dva popisa: broj stanovnika u gradu Kraljevu se skoro udvostručio, u gradu Kruševcu se povećao za 77,3%, a u opštinskim centrima Vrnjačka Banja i Trstenik povećao za nešto više od polovine. Pad broja stanovnika u ostalim naseljima bio je relativno umeren u gradovima Kruševcu i Kraljevu i opštini Vrnjačka Banja, dok je značajniji u opštini Trstenik. Seoska naselja koja se nalaze u blizini opštinskih centara takođe su doživela rast stanovništva. Nasuprot tome, broj stanovništva u ruralnim područjima, udaljenim selima i naseljima se smanjivao. Ovi demografski trendovi uobičajeni su za gotovo sve opštine u Republici Srbiji.⁵

Tabela 6 Uporedni pregled broja stanovništva

Grad	Broj stanovnika u 1971	Broj stanovnika u 2011
Grad Kraljevo	106.153	125.488
Urbano	38.760	68.749
Ruralno	67.393	56.739
Adrani	1.709	2.232
Grdica	1.137	819
Kraljevo	36.484	64.175
Oplanići	935	899
Ratina	1.780	3.210
Sirča	1.435	1.338
Vitanovac	1.872	1.524
Vrba	1.004	1.366
Zaklopača	692	1.165
Gard Kruševac	118.016	128.752
Urbano	29.509	58.745
Ruralno	88.507	70.007
Bela Voda	1.512	1.217
Konjuh	1.362	1.014
Kukljin	2.141	1.535
Pepeljevac	1.933	2.175
Opština Vrnjačka Banja	21.940	27.527
Urbano	6.520	10.065
Ruralno	15.420	17.462
Gračac	2.129	1.833
Novo Selo	2.651	4.461
Podunavci	1.070	1.502
Ruđinci	1.335	2.466

⁵ Izvor: 2011 Popis stanovništva, domaćinstva i stanova u Republici Srbiji. Uporedni pregled broja stanovnika u 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991, 2002 i 2011. Podaci po naseljima. Knjiga 20. Beograd 2014. (strane 79, 81, 83)

Grad	Broj stanovnika u 1971	Broj stanovnika u 2011
Štulac	878	1.185
Vrnjačka Banja	6.520	10.065
Vraneši	1.487	1.400
Opština Trstenik	50.624	42.966
Urbano	9.957	15.282
Ruralno	40.667	27.684
Bogdanje	2.129	1.833
Čairi	2.651	4.461
Donji Ribnik	471	537
Gornji Ribnik	578	562
Grabovac	1.168	131
Lozna	428	336
Medveđa	3.404	2.270
Odžaci	1.696	1.370
Počekovina	1.041	754
Selište	1.083	857
Trstenik	9.957	15.282
Velika Drenova	3.217	2.363
Ukupno	486.318	562.271

U nekim slučajevima, promene u broju stanovništva posledica su administrativnih odluka, odnosno promena granica pojedinih katastarskih opština. Ovo može biti objašnjenje za izuzetno veliki pad broja stanovnika, kao i za broj stambenih jedinica u KO Grabovac, ili za izuzetno veliki porast broja stanovnika u nekoliko katastarskih opština (KO Čairi, KO Novo Selo, KO Ratina). Ukupan broj domaćinstava se povećava iz dva razloga. Primarni razlog je odvajanje generacija i osnivanje zasebnih domaćinstava nezavisno od roditeljskih domova u istom ili drugom naselju. Drugi razlog je nastavak postojanja staračkih domaćinstava sa samo jednim ili dva člana, najčešće oba starijim od 65 godina.⁶ Ruralna naselja u neposrednoj blizini opštinskih centara doživljavaju demografski rast, što je posledica tendencije stanovnika udaljenijih naselja da približe svoj život opštinskim centrima.

⁶ Izvor: 2011 Popis stanovništva, domaćinstva i stanova u Republici Srbiji. Uporedni pregled broja stanovnika u 1948 - 2011. i stanova 1971 – 2011. Podaci po naseljima. Knjiga 21. Beograd 2014. (strane 136, 140, 144)

Tabela 7 Uporedni pregled broja stanova za trajno stanovanje u 1971. i 2011. godini

Grad	Broj domaćinstava 1971	Broj domaćinstava 2011
Grad Kraljevo	29.446	42.028
Urbanp	12.362	23.568
Ruralno	17.084	18.468
Adrani	442	726
Grdica	308	251
Kraljevo	11.677	22.106
Oplanići	230	289
Ratina	443	983
Sirča	385	436
Vitanovac	482	398
Vrba	289	432
Zaklopača	188	341
Grad Kruševac	31.668	40.947
Urbano	9.784	20.369
Ruralno	31.884	20.578
Bela Voda	368	311
Konjuh	308	273
Kukljin	500	455
Pepeljevac	479	586
Opština Vrnjačka Banja	6.440	9.310
Urbano	2.302	3.770
Ruralno	4.138	5.549
Gračac	563	595
Novo Selo	706	1.331
Podunavci	298	454
Ruđinci	384	787
Štulac	208	390
Vrnjačka Banja	2.302	3.770
Vraneši	400	451
Opština Trstenik	12.717	14.342
Urbano	3.110	5.716
Ruralno	9.607	8.626
Bogdanje	293	292
Čairi	27	145
Donji Ribnik	109	164
Gornji Ribnik	133	173

Grad	Broj domaćinstava 1971	Broj domaćinstava 2011
Grabovac	325	50
Lozna	96	115
Medveđa	828	722
Odžaci	312	432
Počekovina	256	216
Selište	246	228
Trstenik	3.110	5.716
Velika Drenova	815	708

Analizirajući podatke o objektima za stalno stanovanje prema nastanjenosti, primećujemo da u svim opštinama, kao i u naseljima na područjima koja su pod uticajem projekta, udeo objekata za stalno stanovanje koji se trenutno ne koriste i koji su napušteni ili prazni je relativno visok, posebno u ruralnim područjima.⁷

Tabela 8 Stambeni objekti za trajno stanovanje prema statusu nastanjenosti 2011. godine

Grad	Ukupan broj stambenih objekata	Nastanjeni	Trenutno nenastanjeni ili napušteni	Povremeno korišćeni (za odmor, rekreaciju i tokom sezonskih poljoprivrednih radova)	Drugo ⁸
Grad Kraljevo	53.367	41.358	8.607	3.258	393
Urbano	27.538	23.213	3.839	387	227
Ruralno	25.829	18.145	4.769	2.871	166
Adrani	835	713	95	24	11
Grdica	314	250	35	29	0
Kraljevo	25.570	21.825	3.521	130	214
Oplanići	414	285	56	73	2
Ratina	1.316	975	260	78	8
Sirča	605	432	140	33	2
Vitanovac	634	490	101	43	7
Vrba	583	424	99	60	4
Zaklopača	431	325	66	38	3
Grad Kruševac	51.556	40.083	9.399	1.768	523
Urbano	24.205	19.869	4.057	91	270

⁷ Izvor: 2011 Popis stanovništva, domaćinstva i stanova u Republici Srbiji. Broj i površina stambenih jedinica. Podaci po naseljima. Knjiga 22. Beograd 2013. (strane 226, 234, 240, 242)

⁸ Ovaj broj označava sledeće kategorije: objekti za obavljanje aktivnosti, zauzeti poslovni prostori, objekti zauzeti za određene potrebe, kolektivne stambene jedinice.

Grad	Ukupan broj stambenih objekata	Nastanjeni	Trenutno nenastanjeni ili napušteni	Povremeno korišćeni (za odmor, rekreaciju i tokom sezonskih poljoprivrednih radova)	Drugo⁸
Ruralno	27.351	20.214	5.342	1.667	253
Bela Voda	401	309	63	29	1
Konjuh	401	262	118	15	11
Kukljin	568	445	74	47	6
Pepeljevac	751	578	126	46	2
Opština Vrnjačka Banja	53.367	41.358	8.607	3.258	158
Urbano	27.538	23.213	3.839	387	105
Ruralno	25.829	18.145	4.769	2.871	53
Gračac	918	590	210	112	9
Novo Selo	1.652	1.313	268	62	17
Podunavci	549	445	93	9	5
Ruđinci	1.127	748	134	243	5
Štulac	511	365	82	64	3
Vrnjačka Banja	8.118	3.722	1.876	2.427	105
Vraneši	579	438	138	3	1
Opština Trstenik	17.788	13.618	3.370	739	163
Urbano	6.364	5.324	935	78	68
Ruralno	11.424	8.294	2.435	661	95
Bogdanje	343	291	37	14	1
Čairi	187	128	34	25	0
Donji Ribnik	224	163	53	7	1
Gornji Ribnik	173	143	27	3	2
Grabovac	58	42	12	4	10
Lozna	164	115	46	1	0
Medveđa	1.123	711	372	34	12
Odžaci	526	420	85	19	7
Počkovina	273	213	49	11	66
Selište	326	226	82	17	3
Trstenik	8.364	5.324	935	78	68

Grad	Ukupan broj stambenih objekata	Nastanjeni	Trenutno nenastanjeni ili napušteni	Povremeno korišćeni (za odmor, rekreaciju i tokom sezonskih poljoprivrednih radova)	Drugo⁸
Velika Drenova	870	691	129	49	10

Prema Republičkom zavodu za statistiku, prosečna neto zarada (bez poreza i doprinosa) u 2020. godine na nacionalnom nivou je iznosila 59.740 RSD (približno 423 EUR), dok su zaposleni u Gradu Kraljevu zarađivali 49.692 RSD (približno 423 EUR), odnosno 50.858 RSD (približno 431 EUR) u Gradu Kruševcu, 45.474 RSD (približno 385 EUR) u Vrnjačkoj Banji i 45.474 RSD (približno 385 EUR) u Trsteniku.

2.3 Uticaji i rizici projekta

Uzimajući u obzir prirodu i opseg projekta, kao i karakteristike zajednica u području pod uticajem projekta, identifikovani su sledeći uticaji i rizici:

Tabela 9 Uticaji i rizici projekta

Uticaj	Rizik / Opis
Faza pre početka izvođenja radova	
Gubitak zemljišta	Gubitak građevinskog zemljišta
	Gubitak poljoprivrednog zemljišta (obrađivanog i neobrađivanog)
Gubitak useva	Gubitak jednogodišnjih i višegodišnjih biljaka
Fizičko raseljavanje	Gubitak mesta stanovanja usled fizičkog raseljavanja
Izmeštanje poslovnih aktivnosti	Nemogućnost nastavljanja sa poljoprivrednom proizvodnjom
	Gubitak prihoda od zakupa zemljišta
	Gubitak ruralne infrastrukture (sistemi za navodnjavanje, neformalni pristupni putevi)

Uticaj	Rizik / Opis
	Gubitak pomoćnih objekata
	Gubitak poljoprivrednih aktivnosti za samostalnu proizvodnju
	Gubitak pašnjaka za stoke
	Gubitak poslovnih objekata
Faza izvođenja radova	
Izmeštanje poslovnih aktivnosti	Ulazak u posed – izvođenje radova van granica gradilišta (građevinska mehanizacija, radovi, višak materijala, otpad, itd.)
	Privremeni gubitak pristupa zemljištu zbog prekinutog seoskog puta
	Oštećenje na postojećoj ruralnoj infrastrukturi (sistem za navodnjavanje, neformalni pristupni putevi)
	Šteta na privatnoj imovini i propust izvođača da popravi štetu (ograde, pomoćni objekti, kuće, itd.)
	Gubitak poljoprivredne proizvodnje zbog zagađenja zemljišta
Privremen otkup zemljišta	Gubitak poljoprivredne proizvodnje zbog zagađenja zemljišta (neuspeh vraćanja zemljišta u prvobitno stanje)

Uticaoj	Rizik / Opis
Faza puštanja u rad	
Gubitak pristupa imovini	Trajni gubitak pristupa zemljištu zbog prekinutog seoskog puta ⁹
Izmeštanje poslovnih aktivnosti	Gubitak poljoprivredne proizvodnje usled smetnji u saobraćaju i neadekvatno izvedenih građevinskih radova (prašina, poplave zbog loših drenažnih sistema, zagađenje zemljišta)

⁹ Kako se na projektu primenjuje pristup prilagodljivog upravljanja projektom, ne očekuje se da će broj ljudi pogođenih trajnim gubitkom pristupa imovini biti značajan.

3 Pravni okvir

3.1 Zahtevi nacionalnog zakonodavstva

Glavni zakoni koji uređuju oblasti otkupa zemljišta / proces eksproprijacije u Republici Srbiji su:

- Zakon o eksproprijaciji ("Službeni glasnik RS", broj 53/95, "Službeni glasnik SFRJ", broj 16/2001 – odluka Ustavnog suda i "Službeni glasnik Republike Srbije", broj 20/2009 i 55/2013 – odluka US),
- Zakon o šumama ("Službeni glasnik RS", broj 30/2010),
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu ("Službeni glasnik RS", broj 62/2006, 65/2008 – drugi zakon, 41/2009, 112/2015),
- Zakon o državnom premeru i katastru ("Službeni glasnik RS", broj 72/2009, 18/2010, 65/2013 i 15/2015 – odluka US),
- Zakon o vodama ("Službeni glasnik RS", broj 30/2010),
- Zakon o javnoj svojini ("Službeni glasnik RS" broj 72/2011, 88/2013, 105/2014),
- Zakon o planiranju i izgradnji ("Službeni glasnik RS" broj. 72/2009, 81/2009 – ispr., 64/2010 – odluka US, 24/2011, 121/2012, 42/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, 50/2013 – odluka US, odluka US 98/2013, odluka US 132/2014 i 145/2014),
- Zakon o osnovama svojinsko-pravnih odnosa ("Službeni list SFRJ", broj 6/80 i 36/90, "Službeni list SFRJ", broj 29/96 i "Službeni glasnik RS", broj 115/2005).

Zakon o eksproprijaciji opisuje proces eksproprijacije i daje opšti okvir eksproprijacije u Republici Srbiji. Neke od najvažnijih odredbi su:

- da obezbedi jednostavan, efikasan proces, i u što većoj meri smanji potrebe za sudskim postupcima kako bi se olakšala neophodna eksproprijacija. U normalnim okolnostima, čitav postupak otkupa zemljišta se može završiti u periodu od šest meseci;
- da obezbedi pravičnu naknadu za zemljište i imovnu koja je pod uticajem projekta, prema odluci Poreske uprave, u ime "Korisnika eksproprijacije". Vrednost se procenjuje na osnovu trenutne tržišne cene;
- u slučajevima poljoprivrednog zemljišta koje se nalazi u privatnom vlasništvu, i ukoliko je dostupno zemljište uporedive vrste i kvaliteta u toj oblasti ili u neposrednoj blizini, treba je ponuditi osobama pod uticajem projekta sa formalnim vlasništvom;
- uporedivost se utvrđuje na osnovu procene raspoloživog javnog zemljišta, od strane ovlašćenog stručnjaka angažovanog od strane Korisnika eksproprijacije;
- ukoliko osoba pod uticajem projekta ne prihvati ponuđeno zamensko zemljište, biće im ponuđena novčana naknada. Ako lice pogođeno projektom želi da ospori ponuđeni iznos, može da pribegne sudskom postupku.

- u slučaju da je osoba pod uticajem projekta izgradila objekat, bez formalne građevinske dozvole, odluka o isplati naknade se može doneti na Sudu prema Zakonu o osnovama svojinsko-pravnih odnosa, u slučaju da postoje investicije u koje je uloženo, i kako ovlašćeni stručnjak odluči.

u slučajevima delimične eksproprijacije ukoliko osobe pod uticajem projekta procene da preostali deo nije održiv, npr. nije ekonomski isplativ, mogu predati zahtev za otkup preostalog dela zemljišta. Ovlašćeni stručnjak donosi odluku o ovakvim zahtevima.

3.2 Pregled važećih zahteva

Uz obavezu da KS ispunjavaju zahteve nacionalne regulative, takođe moraju ispuniti zahteve zajmodavaca koji učestvuju u finansiranju projekta. Relevantni zahtevi koji proizilaze iz IFC Standarda za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 “Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje”, potom zahteva Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standarda 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnika dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019., su ukratko:

- izbeći, ili svesti na najmanju moguću meru prinudno raseljavanje razmatranjem drugih projektnih rešenja;
- gde se fizičko ili ekonomsko raseljavanje kao posledice otkupa zemljišta ne mogu izbeći, obezbediti naknadu za gubitak imovine u visini troškova njene potpune zamene;
- kako bi se ublažili štetni uticaji otkupa zemljišta (gubitak stambenog objekta i/ili izvora prihoda) ponuditi naknadu i/ili opcije za raseljavanje ili ponovno uspostavljanje izvora prihoda bez obzira da li postoji formalno pravo nad zemljištem / postojećim objektima;
- poboljšati, ili vratiti na nivo pre projekta, izvore prihoda raseljenih osoba uključujući one koji nemaju formalno zakonsko pravo nad zemljištem koje zauzimaju;
- razvoj i implementacija RAP-a moraju da uključuju konsultacije i da se obezbedi informisano učešće osobama pod uticajem projekta. Konsultacije moraju biti smislene, kulturološki prihvatljive i moraju uključivati zajednice pod uticajem projekta;
- doneti posebne odredbe za pružanje pomoći ugroženim ili ranjivim grupama (koji su prisutni pod uticajem projekta u trenutku datuma preseka) na koje raseljavanje može imati značajnije uticaje nego na druge i koji mogu biti ograničeni svojim pravom da potraže ili iskoriste pomoć prilikom uspostavljanja ponovnog izvora prihoda;
- povezati se sa zainteresovanim stranama u ranoj fazi projekta i uspostaviti efikasan mehanizam za žalbe.

3.3 Sažetak glavnih neslaganja između nacionalnog zakonodavstva i primenjivih zahteva

Zahtevi nacionalne zakonske regulative vezani za eksproprijaciju u Republici Srbiji, su u najvećoj meri usklađeni sa zahtevima IFC Standarda za sprovođenje projekta u skladu sa održivošću životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja (2012), a posebno PS 5 “Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje”, potom zahteva Okvira Svetske banke za životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja, standarda 5 za zaštitu životne sredine i društveno-ekonomskih pitanja kao i IFC Priručnika dobre prakse: Otkup zemljišta i raseljavanje 2019. Glavna odstupanja koja su identifikovana navedena su u nastavku teksta. Kompletna uporedna analiza između primenljivih zahteva dostupna je u Okvirnom planu raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda.

- Zakonski okvir Republike Srbije ne sadrži odredbe vezane za rano uključivanje zainteresovanih strana niti njihovo osnaživanje učestvuju u procesu donošenja odluka u toku eksproprijacije. Osobe koje su formalno zahvaćene uticajem procesa eksproprijacije obično dobiju prve informacije prilikom objavljivanja javnog interesa.
- Zakonski okvir Republike Srbije nudi pravičnu naknadu za zemljište pod uticajem projekta, za objekte i useve ali ne uzima u obzir amortizaciju. Zakon ne predviđa dodatnu pomoć ili naknadu u toku ili nakon raseljavanja, osim naknade za gubitak imovine. Vlasnici ne dobijaju nikakvu pomoć za ponovno uspostavljanje imovine (nema brze procedure administracije za dozvole, licence ili komunalne priključke). Pravo na naknadu se pruža samo formalnim vlasnicima, dok neformalni vlasnici ili korisnici mogu dobiti naknadu samo ukoliko ispunjavaju posebno propisane uslove.
- Osim pripreme studije o eksproprijaciji i liste formalnih vlasnika i njihove imovine, zakonodavstvom nije predviđeno pripremanje drugih dokumenata kojima bi se uklonili ili umanjili negativni društveno-ekonomski uticaji vezani za eksproprijaciju.
- Zakonski okvir Republike Srbije ne sadrži zahteve za ranjive grupe.
- Zakonski okvir Republike Srbije priznaju pravo osobama pod uticajem projekta da ulože žalbu u različitim fazama procesa eksproprijacije, ali ne postoji zahtev za uspostavljanje žalbenog mehanizma.

4 Principi, ciljevi i proces

4.1 Principi i ciljevi

Glavni cilj ovog dokumenta je da naglasi koje procedure je potrebno ispoštovati i koje su konkretne akcije koje je potrebno preduzeti kako bi se proces otkupa zemljišta sproveo adekvatno i kako bi osobe pod uticajem projekta dobile adekvatnu novčanu naknadu. Akcije iz ovog RAP-a će omogućiti adekvatno učešće osoba pod uticajem projekta u procesu otkupa zemljišta, konsultacije tokom svih faza i omogućiti potpuno funkcionisanje žalbenog mehanizma.

Glavni ciljevi ovog dokumenta su:

- Da umanjí potencijalni negativni uticaj ovog projekta na zajednice;
- Da umanjí negativni društveni i ekonomski uticaj otkupa zemljišta, kao i trajne ili privremene gubitke, obezbeđivanjem novčane naknade za gubitak imovine;
- Da umanjí negativni društveni i ekonomski uticaj ograničenog pristupa imovini, uključujući i poslovnoj imovini;
- Da uspostavi organizacione sisteme i procedure za praćenje realizacije ovog plana i preuzimanje korektivnih mera;

Principi na kojima se zasniva ovaj dokument i principi kojih će se dokument pridržavati tokom implementacije Projekta su sledeći:

- Otkup zemljišta će se izvršiti u skladu sa važećim zakonodavstvom Republike Srbije (posebno Zakon o eksproprijaciji RS), PS5, ESS5, i Priručnikom dobre prakse: Otkup zemljišta i prinudno raseljavanje 2019, kao što je opisano u ovom dokumentu, i dobrom međunarodnom praksom.
- Privremeno zauzimanje zemljišta za potrebe građevinskih radova će biti nadoknađeno prema Zakonu o eksproprijaciji Republike Srbije.
- Osobama pod uticajem projekta će biti pružena pomoć u svim fazama Projekta kako bi se ponovo obnovili izvori prihoda i životni standardi na nivo na kom su bili pre početka projekta.
- Kratkotrajni uticaji vezani za gubitak ili poteškoće prilikom pristupa imovini, koji će se ublažiti obezbeđivanjem pristupnih puteva.
- Posebna podrška i pažnja u procesu otkupa zemljišta, kao i tokom implementacije svih faza projekta, biće pružena ranjivim grupama pod uticajem projekta, u skladu sa njihovom ranjivošću. Uključivanje žena iz pogođenih domaćinstava u sve javne konsultacije, kako bi se olakšalo njihovo ravnomerno učešće u merama za ublažavanje koje su definisane u okviru ovog RAP-a. Dokumentacija o vlasništvu ili zakupu, kao što su vlasnički listovi, ugovori o zakupu (uključujući i bankovne račune uspostavljene za isplatu novčane nakade), treba da se izdaju na ime oba supružnika, ukoliko su ekspropisana sredstva deo bračne imovine oba supružnika. Svaka druga

pomoć biće jednako dostupna i muškarcima i ženama i prilagođena njihovim potrebama.

- Tokom implementacije projekta i ciklusa raseljavanja, zainteresovanim stranama će se pružiti kompletne informacije o njihovim pravima na žalbe, mogućnostima i procedurama. Sve žalbe će biti uzete u obzir tokom implementacije projekta i aktivnostima tokom raseljavanja.

4.2 Pregled procesa

Procesu pripreme Akcionog plana raseljavanja prethodila je serija aktivnosti, kao što je opisano u nastavku:

1. Utvrđivanje javnog interesa

Zakon o utvrđivanju javnog interesa i posebnih postupaka za sprovođenje projekta izgradnje infrastrukturnog koridora autoputa E-761, deonica Pojate – Preljina, usvojen je u julu 2019. godine (Službeni glasnik RS br 49/2019), kojim se utvrđuje javni interes za eksproprijaciju zemljišta i imovine za izgradnju Moravskog koridora.

2. Određivanje trase projekta

Izgradnja Moravskog koridora je odlučena prema Prostornom planu područja posebne namene koridora autoputa E-761 - Uredbom o utvrđivanju prostornog plana područja posebne namene koridora autoputa E-761 ("Službeni glasnik RS" broj 10 od 06.02.2020.). U skladu sa zahtevima zakonske regulative, ovaj dokument je adekvatno objavljen i dostupan za komentare (Pogledati Poglavlje 7 za više informacija).

3. Definicija datuma preseka

Datum preseka tj. datum moratorijuma nakon kojeg osobe nisu podobne za naknadu za ulazak u posed pod uticajem projekta ili bilo koji drugi oblik pomoći, definisan je Okvirnim planom raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda, kao deseti dan od dana održavanja javnih konsultacija za ovaj plan u svakoj od opština pod uticajem projekta. U pogledu opština koje su predmet ovog RAP-a, to su sledeći datumi

- 18.2.2020., 13h u prostorijama grada Kruševca
- 18.2.2020., 16h u prostorijama Narodnog univerziteta Trstenik
- 19.2.2020., 15h u prostorijama grada Kraljeva
- 19.2.2020., 10h u prostorijama opštine Vrnjačke Banje.

4. Preliminarni okvirni plan

Okvirni plan raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda je napravljen od strane 2U1K Engineering and Consultancy Inc. u ime Koridora Srbije, u kome se opisuju ključni principi otkupa zemljišta i raseljavanja kao i ciljevi, organizacija i kriterijumi koji će se primenjivati u toku implementacije projekta kako bi se obezbedilo adekvatno upravljanje nad otkupom zemljišta i pristup nad zauzetim zemljištem za potrebe projekta.

5. Proces eksproprijacije

Proces eksproprijacije za sektor 2 Moravskog koridora, koji je predmet ovog Akcionog plana raseljavanja, započet je u aprilu 2019. godine. Proces je i dalje u toku za one PAP-ove koji nisu potpisali sporazume o novčanoj naknadi (tj. tamo gde su pokrenuti sudski postupci). Prema informacijama dobijenim od strane KS, broj takvih slučajeva je 170 i svi su u toku. Prema Proceni uticaja na životnu sredinu (novembar 2020), proces je sproveden kroz sledeće korake:

- Pribavljanje informacija o osobama pod uticajem projekta i njihovoj imovini od strane Republičkog geodetskog zavoda
- Podnošenje zahteva za eksproprijaciju zahvaćenim opštinama
- Podnošenje ponuda za novčanu naknadu osobama pod uticajem projekta na osnovu procena relevantnih opština
- Pregovaranje o iznosu naknade i potpisivanje sporazuma o istoj.

6. Društveno ekonomsko istraživanje

Konsultant je obavio prikupljanje primarnih podataka tokom poseta na lokacijama gradova Kraljeva i Kruševca (koji su u okviru sektora 2) i opština Vrnjačke Banje i Trstenik, između 28. septembra i 28. oktobra, 1. marta i 12. marta i 16. avgusta i 27. avgusta, kao i putem telefonskih razgovora obavljenih između januara 2021. i marta 2021. Ovi podaci su iskorišćeni kako bi se utvrdila vrsta uticaja na stanovništvo zahvaćeno uticajem projekta i definisala matrica prava.

5 Projektom zahvaćena lica, imovina i prava

Tabela 10 u nastavku prikazuje informacije o zemljištu pod uticajem projekta na sektoru 2, a prema informacijama dobijenim od Katastra nepokretnosti. Dostupni podaci pokazuju da je poljoprivredno zemljište pod najvećim uticajem u gotovo svim katastarskim opštinama. U većini katastarskih opština, eksproprijacija nije u velikoj meri uticala na građevinsko zemljište, osim u onim katastarskim opštinama koje se nalaze u gradskih, odnosno opštinskih centara.

Tabela 10 Zemljište pod uticajem projekta

Katastarska opština (KO)	Ukupna površina parcela (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
			Privatno	Javno	Privatno	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište		Ostalo ¹⁰		Šuma	
								Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)
Grad Kraljevo															
Adrani	12,72	0,84	0,0035	0,023	3,02	0,0458	0,08	0	0	6	0,32	4	0,52	1	0,17
Grdica	54,57	16,14	0,0001	0,0001	0,56	0,40	0,09	0	0	144	16,14	0	0	0	0

¹⁰ ostalo neplodno zemljište i parcele bez podataka o načinu korišćenja

Katastarska opština (KO)	Ukupna površina parcela (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
			Privatno	Javno	Privatno	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište		Ostalo ¹⁰		Šuma	
								Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)
Kraljevo	326,22	25,35	0,0008	0,0001	3,43	1,15	0,14	0	0	172	25,35	0	0	0	0
Oplanići	112,55	16,43	0,0004	0,02	1,59	1,04	0,19	5	0,14	57	12,96	14	2,11	8	1,21
Ratina	84,57	20,02	0,0001	0,0029	1,45	0,26	0,14	17	1,84	105	16,19	9	0,96	9	1,01
Sirča	255,89	67,23	0,0001	0,012	1,17	1,63	0,20	9	1,40	269	54,18	29	8,38	15	3,26
Vitanovac	51,86	3,51	0,0001	0,0014	0,40	0,77	0,10	24	1,32	4	0,76	7	1,42	0	0
Vrba	43,50	12,70	0,0001	0,017	0,62	1,16	0,11	100	10,54	8	0,35	6	1,80	1	0,0039

Katastarska opština (KO)	Ukupna površina parcela (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
			Privatno	Javno	Privatno	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište		Ostalo ¹⁰		Šuma	
								Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)
Zaklopača	105,26	36,65	0,0001	0,0012	0,87	0,68	0,14	210	33,00	24	1,67	19	1,87	2	0,09
Grad Kruševac															
Bela Voda	59,45	23,57	0,0001	0,0017	0,60	0,18	0,11	206	22,97	1	0,12	7	0,32	1	0,14
Konjuh	88,45	18,71	0,0001	0,0001	0,09	0,38	0,12	130	17,14	0	0	14	1,05	0	0
Kukljin	100,32	22,01	0,0001	0,02	0,53	0,74	0,06	344	19,80	0	0	19	1,91	4	0,29
Pepeljevac	25,08	9,01	0,0001	0,0004	0,32	1,40	0,07	106	7,01	2	0,017	7	1,98	0	0

Katastarska opština (KO)	Ukupna površina parcela (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
			Privatno	Javno	Privatno	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište		Ostalo ¹⁰		Šuma	
								Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)
Opština Vrnjačka Banja															
Gračac	54,37	24,76	0,0001	0,0006	0,70	0,20	0,12	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info
Novo Selo	125,52	41,56	0,0001	0,0012	1,22	0,74	0,11	263	32,40	29	3,29	51	4,94	6	0,92
Podunavci	58,29	15,80	0,0001	0,047	1,30	0,19	0,16	69	13,97	9	0,74	15	0,83	1	0,04
Rudinci	38,58	9,28	0,0001	0,0024	0,42	0,42	0,06	112	7,17	10	0,59	17	1,39	6	0,13
Štulac	52,38	21,50	0,0001	0,0003	1,14	0,80	0,10	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info	Bez info

Katastarska opština (KO)	Ukupna površina parcela (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
			Privatno	Javno	Privatno	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište		Ostalo ¹⁰		Šuma	
								Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)
Vrnjačka Banja	93,33	32,48	0,0001	0,0001	0,78	0,81	0,09	194	16,79	111	13,26	43	1,93	11	0,48
Vraneši	54,04	17,19	0,0003	0,0006	1,17	0,09	0,16	77	14,84	13	1,10	14	0,49	3	0,74
Opština Trstenik															
Bogdanje	84,87	23,60	0,0003	0,0006	0,63	2,94	0,09	233	18,82	0	0	25	4,78	0	0
Čairi	21,05	4,48	0,0003	0,016	0,31	0,016	0,06	66	4,46	0	0	2	0,02	0	0
Donji Ribnik	3,47	0,60	0,0001	0,005	0,08	0,07	0,03	12	0,41	0	0	6	0,18	0	0

Katastarska opština (KO)	Ukupna površina parcela (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
			Privatno	Javno	Privatno	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište		Ostalo ¹⁰		Šuma	
								Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)
Gornji Ribnik	10,21	2,46	0,0005	0,0001	0,17	1,01	0,04	27	0,02	2	1,01	29	0,86	0	0
Grabovac	28,20	1,88	0,0001	0,0008	0,39	0,58	0,03	43	0,74	0	0	12	1,14	0	0
Lozna	28,64	2,27	0,02	0,71	0,22	1,21	0,32	2	0,24	0	0	5	2,02	0	0
Medveđa	154,13	49,78	0,0001	0,0009	1,45	4,14	0,11	356	33,48	2	0,001	57	13,16	19	3,00
Odžaci	51,92	11,35	0,0001	0,0033	0,40	0,38	0,06	163	9,72	0	0	21	1,62	0	0
Počekovina	3,12	1,00	0,0001	0,007	0,15	0,02	0,04	23	0,96	1	0,02	1	0,007	0	0

Katastarska opština (KO)	Ukupna površina parcela (ha)	Površina pod uticajem (ha)	Najmanja površina pod uticajem (ha)		Najveća površina pod uticajem (ha)		Prosečna površina pod uticajem (ha)	Namena zemljišta							
			Privatno	Javno	Privatno	Javno		Poljoprivredno zemljište		Građevinsko zemljište		Ostalo ¹⁰		Šuma	
								Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)	Br. parcela	Površina pod uticajem (ha)
Selište	72,87	16,71	0,0001	0,007	0,57	0,36	0,07	199	15,64	0	0	15	1,05	1	0,01
Trstenik	464,40	48,91	0,0001	0,0003	3,23	3,44	0,09	0	0	524	48,91	0	0	0	0
Velika Drenova	81,86	22,90	0,0001	0,0001	0,87	0,09	0,09	219	22,24	0	0	18	0,63	1	0,01

5.1 Kategorizacija uticaja

Sve parcele pod uticajem eksproprijacije za potrebe realizacije projekta su podeljene u tri grupe prema veličini uticaja:

- 1) Veliki uticaj: parcele od čijih se vlasnika otkupljuje i poslovni ili stambeni objekat, što dovodi do fizičkog i/ili ekonomskog raseljavanja, ili se otkupljuje objekat koji nije stambeni ili poslovni, a koristi se za odmor i rekreaciju ili privremeni boravak tokom sezone žetve.
- 2) Srednji uticaj: parcele kod kojih je više od 30% površine pod uticajem eksproprijacije, ali nema potrebe za fizičkim raseljavanjem.
- 3) Mali uticaj: parcele kod kojih je manje od 30% površine pod uticajem eksproprijacije i nema potrebe za fizičkim raseljavanjem.

Potrebno je napomenuti da se tačke 2 i 3 odnose na površinu parcela koje su predmet eksproprijacije za potrebe ovog projekta, a ne udeo u ukupnoj površini zemljišta u vlasništvu PAP-ova. U većini slučajeva, PAP-ovi poseduju i druge zemljišne parcele koje nisu predmet eksproprijacije.

Prema informacijama dobijenim iz Katastra nepokretnosti, ukupno je 5,696 zemljišnih parcela koje su predmet eksproprijacije na sektoru 2. U daljoj obradi podataka ovaj broj je umanjen za broj parcela koje su predmet administrativnih prenosa (tj. 684 slučaja kada je vlasništvo nad parcelama preneto sa jednog javnog vlasnika na drugog). Pored toga, parcele u posedu istih vlasnika smatrani su jednim slučajem (što je dodatno umanjilo ukupan broj za 1,768), čime je dostignut broj od 3,244 parcele. Tabela 11 u nastavku prikazuje broj parcela prema tipu uticaja u svakoj od katastarskih opština na sektoru 2.

Tabela 11 Parcele prema vrsti uticaja

Katastarska opština	Veliki uticaj			Srednji uticaj	Mali uticaj
	Potencijalno stambeni objekti	Poslovni objekti	Vikendice i baštenske kuće		
Grad Kraljevo					
Adrani	0	0	0	5	2
Grdica	0	0	0	33	20
Kraljevo	0	0	0	41	16
Oplanići	0	0	1	19	28
Ratina	0	0	0	45	44

Katastarska opština	Veliki uticaj			Srednji uticaj	Mali uticaj
	Potencijalno stambeni objekti	Poslovni objekti	Vikendice i baštenske kuće		
Sirča	0	1	0	128	59
Vitanovac	0	0	0	4	19
Vrba	0	0	0	42	39
Zaklopača	4	1	0	86	59
Grad Kruševac					
Bela Voda	0	0	0	88	59
Konjuh	0	0	0	53	51
Kukljin	0	0	0	137	80
Pepeljevac	0	0	0	35	30
Opština Vrnjačka Banja					
Gračac	0	0	0	69	40
Novo Selo	9	0	1	92	80
Podunavci	1	0	0	21	27
Rudinci	2	0	1	43	30
Štulac	8	0	1	65	44
Vrnjačka Banja	13	2	2	83	83
Vraneši	1	0	2	27	23
Opština Trstenik					
Bogdanje	1	0	1	74	78

Katastarska opština	Veliki uticaj			Srednji uticaj	Mali uticaj
	Potencijalno stambeni objekti	Poslovni objekti	Vikendice i baštenske kuće		
Čairi	0	0	0	13	33
Donji Ribnik	0	0	0	0	11
Gornji Ribnik	0	0	0	20	3
Grabovac	0	0	0	6	34
Lozna	0	0	0	1	4
Medveđa	1	0	3	135	109
Odžaci	0	0	0	54	67
Počekovina	0	0	0	9	9
Selište	0	0	1	62	74
Trstenik	5	3	8	122	146
Velika Drenova	0	0	3	81	74
Ukupno	45	7	24	1,693	1,475

U istraživanju je identifikovano 45 parcela sa stambenim objektima pod uticajem projekta, dok postoji osam slučajeva u kojima je eksproprijacija uticala na poslovne objekte koji nisu poljoprivredni. Što se tiče uticaja Projekta na domaćinstva koja se oslanjaju na poljoprivredu kao izvor prihoda za život, 69,9% PAP-ova je izjavilo da će se nastaviti baviti poljoprivredom, pa se može pretpostaviti da eksproprijacija nema veliki uticaj na PAP-ove čiji su izvori prihoda za život vezani za zemljište. Tabela u nastavku prikazuje informacije o PAP-ovima koji su odgovorili da se neće nastaviti baviti poljoprivredom. Međutim, treba napomenuti da je teško razlikovati one koji to neće moći zbog uticaja projekta, od onih koji zbog starosti ne mogu nastaviti da se bave poljoprivredom (oko polovine ispitanih vlasnika nekretnina imaju 65 i više godina).

Tabela 12 Sažetak uticaja na fizičko i ekonomsko raseljavanje

	Fizičko raseljavanje	Ekonomsko raseljavanje - gubitak poslovnih objekata	Ekonomsko raseljavanje – izvori prihoda vezani za zemljište (PAP-ovi koji neće nastaviti dase bave poljoprivredom)
Broj parcela	45	7	147
% u odnosu na broj anketa	7.4%	1.2%	29.0%
% u odnosu na ukupan broj parcela na Sektoru 3	1.4%	0.2%	NA ¹¹

5.2 Popis imovine i poslovnih objekata pod uticajem projekta

Usklađivanje na Sektor 2 utiče na 32 katastarske opštine (KO) unutar administrativnih područja gradove Kruševca i Kraljeva i opština Trstenik i Vrnjačka Banja.

Društveno-ekonomsko istraživanje na sektoru 2 obuhvatilo je 507 ispitanika, što predstavlja 507 domaćinstava i 607 zemljišnih parcela (neki od ispitanika u svom vlasništvu imaju više od jedne parcele). Potpuna baza podataka socio-ekonomskog istraživanja dostupna je u formi Excel tabele. Pojedinačni podaci o učesnicima u istraživanju i njihovoj imovini su poverljivi i neće biti javno objavljeni.

Tokom sprovođenja istraživanja prikupljene su detaljne informacije o životnim standardima i izvorima prihoda domaćinstava i pojedinaca pod uticajem projekta. Cilj istraživanja bio je da se procene mogući štetni uticaji na PAP-ove, identifikuju ranjivi pojedinci i domaćinstva, kao i da se izradi osnova za praćenje efikasnosti ovog Akcionog plana raseljavanja i usvojenih mera za ublažavanje štetnih uticaja

Sledeće stavke treba koristiti kao referentne tačke za buduće praćenje i evaluaciju ovog plana:

- Informacije o demografskoj strukturi
- Informacije o strukturi domaćinstava
- Informacije o ekonomskim aktivnostima i izvorima prihoda PAP-ova
- Informacije o zdravlju i blagostanju PAP-ova.

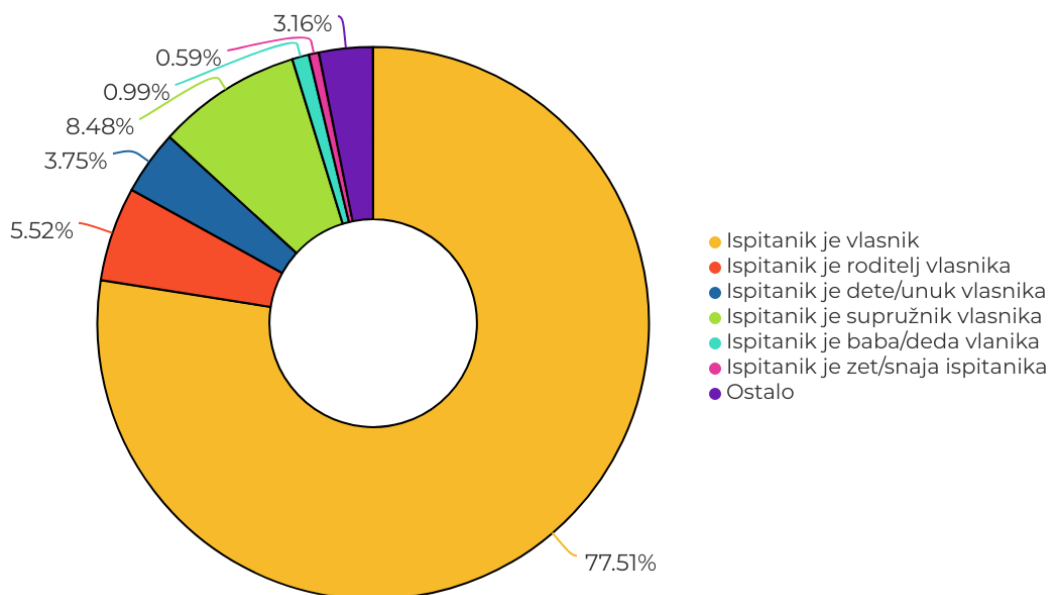
¹¹ Ova informacija nema statistički značaj jer su dostupne informacije ograničene na učesniku u upitniku.

5.3 Projektom zahvaćeno stanovništvo

Starosna i polna struktura intervjuisanih vlasnika imovine

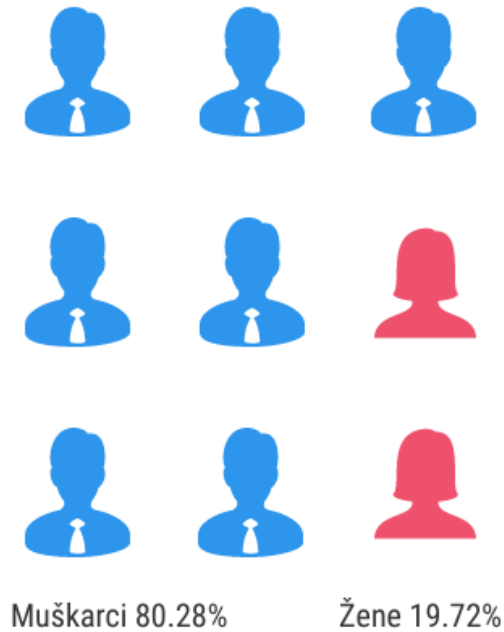
U anketi je učestvovalo 507 ispitanika: 107 čije zemljište pripada teritoriji grada Kraljeva, 72 čije zemljište pripadalo teritoriji grada Kruševca, 139 čije se zemljište nalazi u opštini Vrnjačka Banja i 189 čije se zemljište nalazi u opštini Trstenik. Kao što je prikazano na Slici 2, u 77,5% slučajeva, anketirani ispitanici bili su vlasnici eksproprisanih nekretnina, a potom slede supružnici vlasnika, roditelji vlasnika i deca i unuci vlasnika eksproprisane imovine.

Slika 2 Odnos ispitanika sa vlasnikom imovine

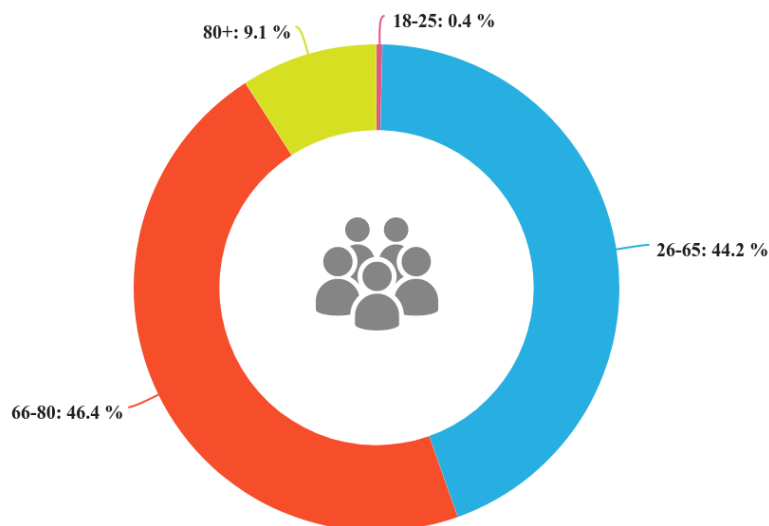
Kao što prikazuje Slika 3, većinu vlasnika nekretnina čine muškarci (80,2%). Rodna struktura ispitanih vlasnika imovine odražava tradicionalnu vlasničku strukturu u zemlji, sa uočljivim rodnim nejednakostima.

Slika 3 Polna struktura vlasnika imovine

Oko polovine ispitanih vlasnika nekretnina ima 65 godina ili više godina (55,3%). U seoskim naseljima i dalje dominira obrazac gde je nasledstvo jedini model prenošenja prava vlasništva, bez obzira na starost vlasnika i radnu sposobnost, što predstavlja glavni razlog za nizak udeo mlađih osoba kao vlasnika poljoprivrednog zemljišta.

Slika 4 Starosna struktura vlasnika imovine

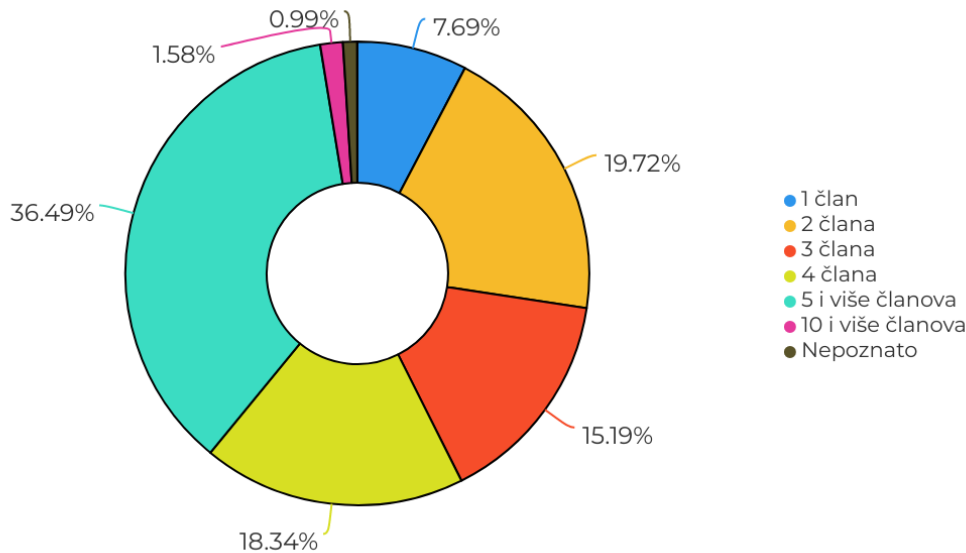

Struktura domaćinstva

37,9% anketiranih domaćinstava su velika domaćinstva sa 5 ili više članova, među kojima je 1,5% anketiranih domaćinstava sa 10 ili više članova. Ova vrsta

domaćinstva je po pravilu sastavljena od tri generacije. Važna funkcija ovih domaćinstava je briga o starijim članovima, posebno u ruralnim područjima gdje je slabija dostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga, lokalni putevi su lošeg kvaliteta, a javni prevoz neredovan. Samo 7,7% anketiranih domaćinstava je jednočlano, a 19,7% dvočlano.

Slika 5 Veličina ispitanih domaćinstava

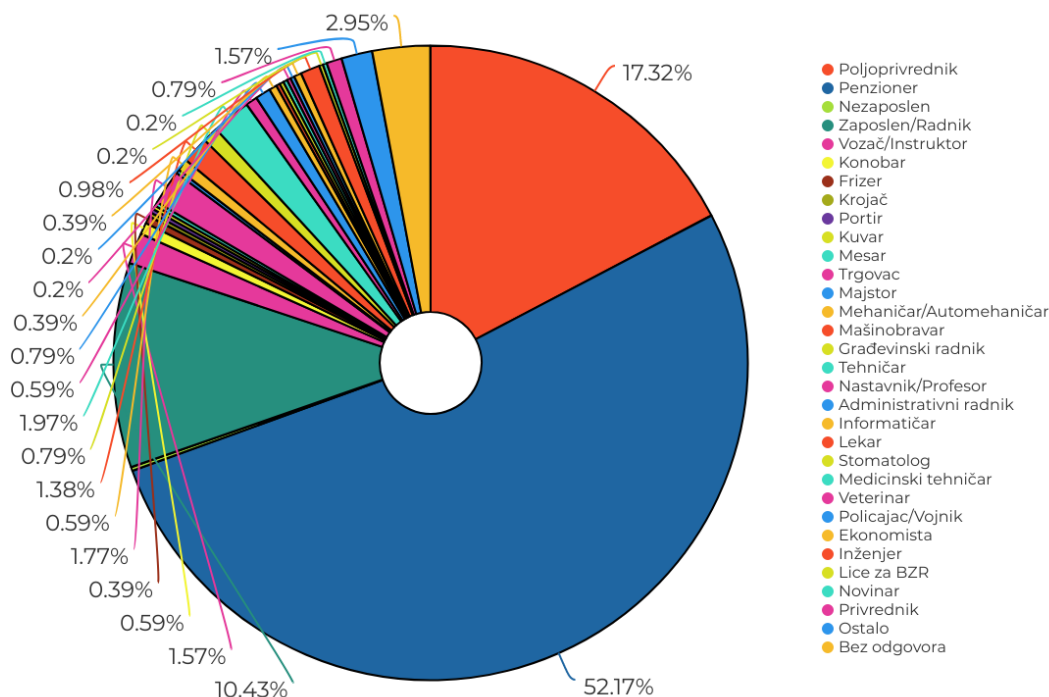

Ekonomske aktivnosti i izvori prihoda za život

Pored osnovnih demografskih podataka, od anketiranih lica su prikupljene informacije o ekonomskom statusu domaćinstva (zanimanje, izvori prihoda, izvori troškova). Ove informacije pružaju opšte razumevanje o zajednicama pod uticajem projekta, kao i informacije o obimu kompenzacije i neophodnim pomoćima za ublažavanje negativnih efekata raseljavanja.

Skoro dve trećine ispitanih vlasnika (60,5%) su u penziji. Udeo stalno zaposlenih među anketiranim vlasnicima je 22,5%. S obzirom na udeo penzionera među vlasnicima, broj stalno zaposlenih se može okarakterisati kao relativno visok udeo u odnosu na preostale ispitanike. S druge strane, 14,0% anketiranih PAP-ova izjavilo je da je nezaposleno. Stanovništvo u ruralnim područjima koje je generalno izloženo visokoj stopi nezaposlenosti, najčešće se bavi poljoprivredom kao pomoćnim izvorom prihoda. Podaci o zanimanju nosioca domaćinstva prikazani su na Slici 6 ispod.

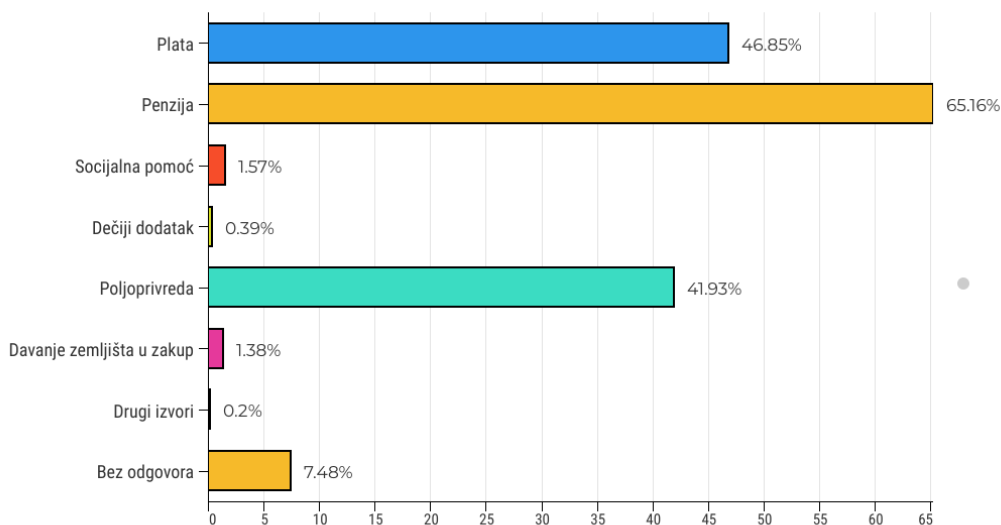
Slika 6 Zanimanje nosioca domaćinstva

Podaci o izvorima prihoda uključuju podatke o svim članovima domaćinstva koji imaju redovna primanja. Potrebno je napomenuti da jedno domaćinstvo može imati više prihoda iz istog izvora (npr. plata). Međutim, kada je jedini prihod domaćinstva poljoprivreda, on se smatra jednim prihodom, bez obzira na to koliko se članova domaćinstva bavi tom delatnošću. Zbrajanjem svih izvora prihoda u 507 anketiranih domaćinstava, zaključujemo da u anketiranim domaćinstvima postoji ukupno 838 izvora prihoda, odnosno 1,7 izvora prihoda po domaćinstvu, u proseku. Najčešći izvori prihoda su penzije (65,1% domaćinstava), zatim prihodi od plata (46,9%) i poljoprivredne proizvodnje (41,9%). Samo 7 među anketiranim domaćinstvima potvrdilo je da ostvaruju prihod od iznajmljivanja imovine. Broj domaćinstava koja su korisnici nekog oblika socijalne pomoći je relativno mali (2,0%).

Iako izveštaj o Proceni oslanjanja na usluge ekosistema pripremljen od strane RINA d.o.o. ukazuje na potencijalno oslanjanje PAP-ova na usluge ekosistema (npr. pčelarstvo, ribolov, lov), u istraživanju nije identifikovano nijedno takvo domaćinstvo.

Slika 7 Izvori prihoda u domaćinstvima

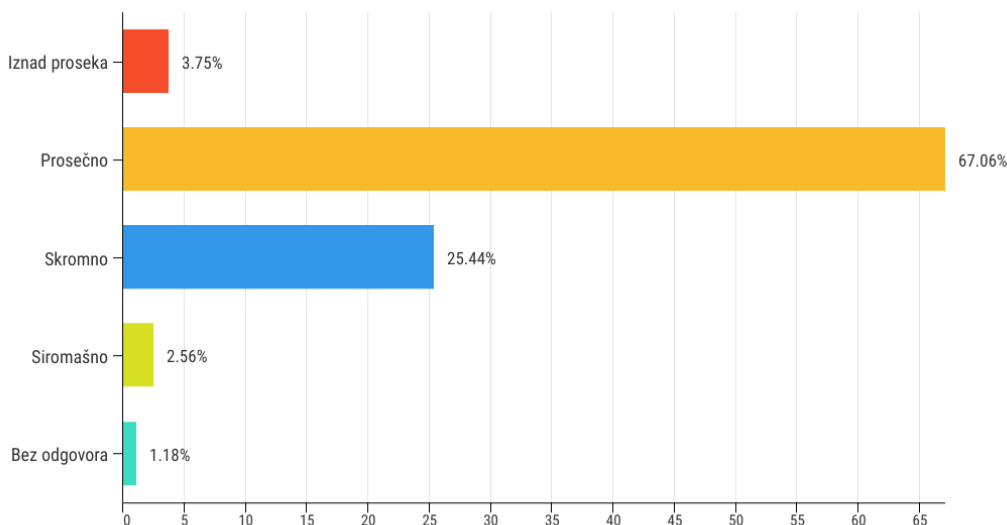

Kao što je ranije pomenuto, 41,9% anketiranih domaćinstava bavi se poljoprivredom kao izvorom prihoda. Međutim, može se pretpostaviti da je broj osoba koje se bave poljoprivredom kao dopunom izvorima prihoda veći, s obzirom na to da je 69,0% ispitanika potvrdilo da će se nastaviti baviti poljoprivredom, bilo kao izvor prihoda ili za ličnu upotrebu, kao i da 80,5% ispitanika živi u istoj opštini u kojoj se nalazi eksproprisana parcela i imaju mogućnost da redovno obrađuju zemljište.

27,8% ispitanika koji su odgovorili da se neće baviti poljoprivredom se trenutno ne bave poljoprivredom, ili su to staračka domaćinstva koja procenjuju da im teškoće zbog starosti i bolesti neće dozvoliti da nastave da se bave poljoprivredom u budućnosti.

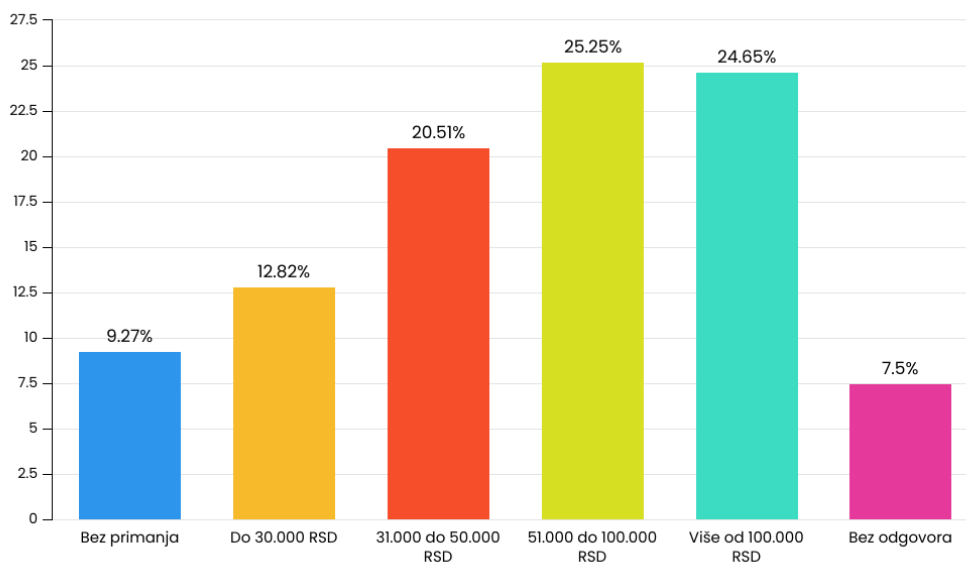
Samoprocena ekonomskog statusa domaćinstava pokazuje da je više od dve trećine anketiranih domaćinstava (67,0%) ocenilo svoj ekonomski status prosečnim, a 3,7% iznadprosečnim. Samo 2,6% anketiranih domaćinstava svoj ekonomski položaj ocenjuje kao siromašno.

Slika 8 Samoprocena ekonomske situacije u domaćinstvima

Odgovore o iznosima prihoda treba uzimati sa rezervom u svim istraživanjima. 9,3% ispitanika odgovorilo je da njihovo domaćinstvo nema nikakvih prihoda. Ovo se može protumačiti da neka domaćinstva prihode od poljoprivrede i drugih usluga ekosistema i ne smatraju izvorom prihodom i nisu u poziciji da ga procene. Pored toga, 33,3% anketiranih ispitanika izjavilo je da njihov ukupni mesečni prihod ne prelazi 50.000 RSD (približno 400 EUR). Ovi odgovori su u suprotnosti sa statistikom da u proseku svako domaćinstvo ima dva izvora prihoda, te da domaćinstva procenjuju svoju ekonomsku situaciju procenjuju kao relativno dobru.

Slika 9 Ukupni mesečni prihodi u domaćinstvima

Analiza odgovora u vezi sa glavnim mesečnim izdacima pokazuje da je struktura izdataka domaćinstava i u Čačku i u Kraljevu slična ostalim delovima Republike

Srbije. Primarni i najveći izvor rashoda su komunalni računi i računi za električnu energiju (struja, grejanje, porezi itd.), a zatim troškovi za hranu. Takođe su zastupljeni troškovi za medicinske tretmane i lekove, i to obično u starijim domaćinstvima. To odgovara zaključcima Svetske banke, da stanovništvo u Republici Srbiji u proseku ima izdatke u iznosu od 40% od onih koje pokriva Fond zdravstvenog osiguranja. Trend rasta investicija u poljoprivredu primećuje se među anketiranim domaćinstvima, gde je 33,9% ispitanika poljoprivredu označilo kao jedan od glavnih mesečnih izdataka. 15,4% ispitanika je potvrdilo da njihova domaćinstva imaju kredite. Rok otplate kredita je obično između jedne i pet godina. 15,0% ispitanika potvrdilo je da se u poslednjih pet godina suočilo sa ekonomskim izazovom. Kao najčešće uzroke ovih izazova, ispitanici su naveli poplave, bolesti i smrt člana porodice.

Prema odgovorima o planovima za potrošnju primljene naknade, većina ispitanika planira da je iskoristi za svakodnevne troškove (40,5%). 28,0% ispitanika planira da kupi novo zemljište, dok 13,8% ispitanika planira da dobijeni novac uštedi.

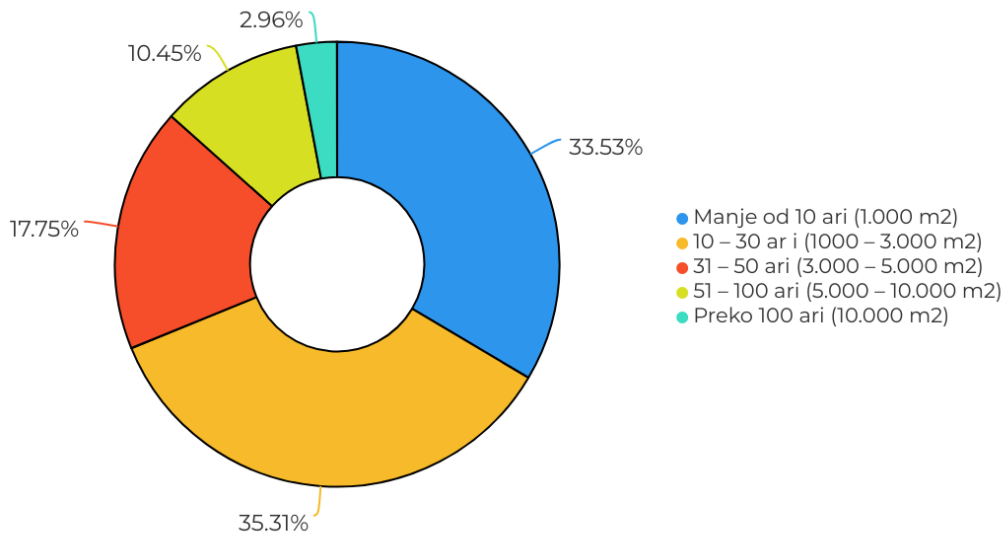
5.4 Zemljište pod uticajem projekta

Kao što je prethodno pomenuto, zemljišne parcele pod uticajem projekta na sektoru 2 nalaze se na 32 katastarske opštine, koje se nalaze unutar administrativnih područja grada Kraljeva (9 katastarskih opština) i grada Kruševca (4 katastarske opštine), opštine Vrnjačka Banja (7 katastarskih opština) i opštine Trstenik (12 katastarskih opština).

41,2% potvrdilo je da su ove parcele u porodici generacijama i deo su porodičnog imanja više od pola veka. Ekspropisano zemljište kupljeno je u poslednjih deset godina u samo 0,8% anketiranih domaćinstava.

Ukupna površina parcela koje su predmet eksproprijacije prilično je ujednačeno raspoređena među parcelama površine između 10 i 30 ari (35,3%) i onih manjih od 10 ari (35,5%). Parcele površine između 31 i 50 ari, kao i one površine između 51 i 100 ari zastuplje su u delom od 17,6%, odnosno 10,5%. U samo 3,0% slučajeva, više od 100 ari površine parcele je bilo predmet eksproprijacije.

Slika 10 Površina dela parcele koji se otkupljuje

33,3% ispitanih PAP-ova čije je zemljište delimično ekspropisano smatra preostali deo parcele ekonomski neisplativim. Među njima je 29,0% ispitanika već podnelo izahtev za otkup ekonomski neisplativog preostalog dela parcele, dok drugih 58,0% planira da to učini. Podneseni zahtevi su prihvaćeni u 12,2% slučajeva, a odbijeni u 14,3%.

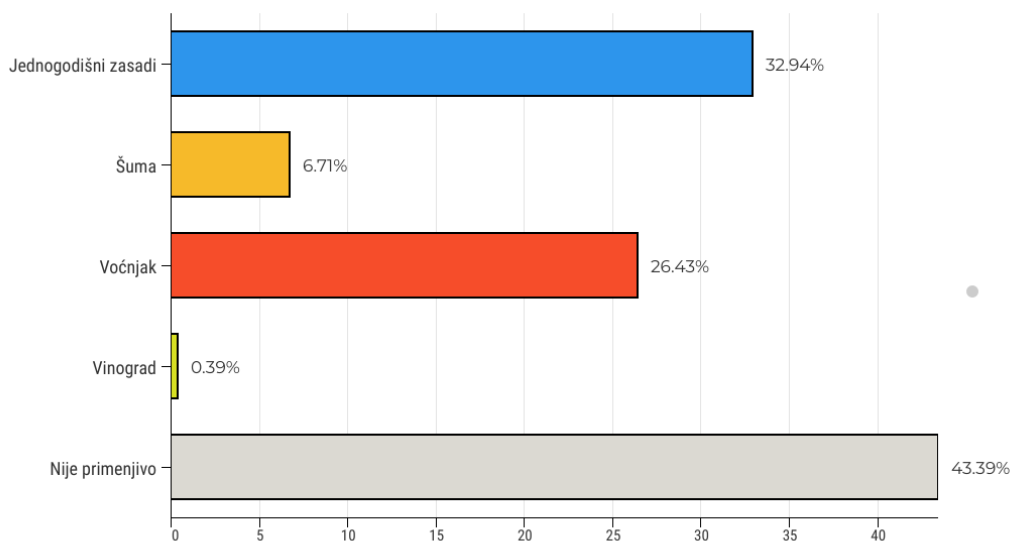
PAP -ovi su generalno bili dobro obavešteni o mogućnosti podnošenja ovih zahteva: poznato im je da ne postoji ograničenje u broju podnošenja zahteva i da je krajnji rok da to učine dve godine nakon završetka perioda izgradnje. Važno je napomenuti da ekonomska neisplativost zemljišta ne utiče nužno na mogućnost vlasnika da se bave poljoprivredom, jer je vlasnička struktura nad zemljištem u Republici Srbiji takva, da porodice obično poseduju veći broj relativno malih zemljišnih parcela i sklone su da uzimaju u zakup susedne parcele, kako bi povećale prinose.

Na osnovu rezultata istraživanja, zemljište pod uticajem projekta u kraljevu je prema načinu korišćenja pretežno poljoprivredno obrađivano zemljište (72,2%), dok znatno manji udeo zauzima poljoprivredno, ali neobrađeno zemljište (6,1%). 19,9% ispitanika je odgovorilo da je eksproprijacijom obuhvaćeno građevinsko zemljište u njihovom vlasništvu.

U 56,4% slučajeva, eksproprijacija je takođe obuhvatala useve, najčešće jednogodišnje biljke (32,9%), potom voćke (26,4%) i šumsko drveće (6,7%).

Odgovori na to u kojoj meri su usevi bili pod uticajem dati su u broju stabala i / ili površini parcele pod usevima. Odgovori koji ukazuju na površinu parcele pod usevima uglavnom se poklapaju sa površinom parcele pod uticajem. maksimalan broj stabala pod uticajem bio je oko 400, ali je postojao samo po 1 takav slučaj. U najvećem broju slučajeva, broj stabala pod uticajem bio je između 1 i 30.

Slika 11 Vrsta useva pod uticajem ekspoprijacije

5.5 Objekti pod uticajem projekta

Među 76 zemljišnih parcela na kojima se nalaze objekti, na 7 se nalaze poslovni objekti, na 45 parcele se nalaze stambeni objekti, a na 24 parcele se nalaze vikendice i baštenske kućice:

- 26 parcela se nalazi na teritoriji opštine Trstenik (16 u KO Trstenik, 3 u KO Velika Drenova, 4 u KO Medveđa, 2 u KO Bogdanje i 1 u KO Selište),
- 7 parcela se nalazi na teritoriji Grada Kraljeva (5 u KO Zaklopača, 1 u KO Oplanići i 1 u KO Sirča),
- 43 parcele se nalaze na teritoriji opštine Vrnjačka Banja (17 u KO Vrnjačka Banja, 9 u KO Štulac, 10 u KO Novo Selo, 3 u KO Vraneši, 3 u Ruđinci i 1 u KO POdunavci).

Tabela 13 u nastavku prikazuje broj pomoćnih objekata pod uticajem projekta na sektoru 2. Važno je naglasiti da su ovi objekti uglavnom vodene pumpe i cevi. Kako su samo veći objekti registrovani u Katastru nepokretnosti, i kako bi se osigurala adekvatna naknada za sve objekte pod uticajem projekta, pojedinačne valuacije su vršene od strane akreditovanih stručnjaka (videti 6.1).

Tabela ne uključuje informacije o objektima koji se mogu smatrati stambenim, već su informacije o takvim objektima prikazane u Tabeli 14 u nastavku. Toko društveno-ekonomskog istraživanja, identifikovano je 69 objekata koji mogu biti stambeni, tačnije objekti koji se mogu koristiti za stalno stanovanje. Kako je potvrđeno od strane njihovih vllansika, neki od ovih objekata se zaista koriste na taj način, dok su drugi vikendice i baštenske kućice.

Tabela 13 Pomoćni objekti pod uticajem na Sektoru 2

	Broj pomoćnih objekata
Grad Kraljevo	16
Grad Kruševac	35
Opština Vrnjačka Banja	50
Opština Trstenik	96
Ukupno	197

Tabela 14 Potencijalno stambeni objekti na Sektoru 2

Objekat pod uticajem		Grad Kraljevo	Grad Kruševac	Opština Vrnjačka Banja	Opština Trstenik
Potencijalno stambeni objekti	Objekti korišćeni za trajno stanovanje	4	0	34	7
	Vikendice i objekti koji se ne koriste za trajno stanovanje	1	0	8	15
	Ukupno	5	0	42	22

Od 69 ispitanika koji su odgovorili da su objekti pod uticajem eksproprijacije potencijalno stambeni, 24 PAP -a su potvrdila da su njihovi objekti korišćeni kao vikendice ili za odmor tokom bavljenja poljoprivrednim aktivnostima. Preostalih 45 objekata, vlasnici su opisali kao stambene i opremljenim svim neophodnim priključcima. Kada je u pitanju površina objekata koji su opisani kao stambeni, većina kuća (77,8%) bila je veća od 100m², a slede kuće površine između 51 i 100m² (13,3%). 37,8% PAP -ova izjavilo je da planira da reši svoju stambenu situaciju izgradnjom novog stambenog objekta, dok je 22,2% njih izjavilo da će kupiti nove stambene objekte. Preostali ispitanici (40,0%) još uvek nisu odlučili.

Tabela 15 Komunalni priključci

Connection	Grad Kraljevo	Grad Kruševac	Opština Vrnjačka Banja	Opština Trstenik
Struja	4	0	37	9
Hidrofor	1	0	7	3
Kuhinja	4	0	36	9
Kupatilo	4	0	26	6
Septička jama	0	0	20	5
Kanalizacija	3	0	5	1
Voda	3	0	35	6
Nije bilo priključaka	1	0	5	12
Ukupno	5	0	42	22

Tokom društveno-ekonomskog istraživanja, identifikovano je 7 poslovnih objekata na zemljišnim parcelama pod uticajem eksproprijacije na Sektoru 2: 2 na teritoriji opštine Vrnjačka Banja (2 u KO Vrnjačka Banja), 2 na teritoriji grada Kraljeva (1 u KO Sirča i 1 KO Zaklopača) i 3 na teritoriji opštine Trstenik (3 u KO Trstenik).

Ovi poslovnici objekti mogu se podeliti u 3 grupe:

- Poslovni objekti koji su pod uticajem, ali trenutno nisu operativni

Dva PAP -a su potvrdila da njihovi poslovni objekti već neko vreme ne rade, nezvezano za projekat. Preduzeća ne ostvaruju nikakav prihod i kao takvi, ovi PAP-ovi neće biti pod uticajem izmeštanja ekonomskih aktivnosti. Međutim, oni će dobiti naknadu za eksproprijaciju samog objekta.

- Poslovni objekti koji su pod uticajem i trenutno su operativni

Četiri PAP -a su potvrdila da su njihovi poslovni objekti trenutno operativni i da su zbog toga pod uticajem izmeštanja ekonomskih aktivnosti, te će za to dobiti odgovarajuću naknadu u skladu sa matricom prava.

- Poslovni objekat koji se nalazi na parceli pod uticajem, ali se ne utiče na njegovo poslovanje

Proizvodna radnja koja zapošljava oko 60 ljudi nalazi se na parceli od 0,31 ha koja je predmet eksproprijacije. Prema prvobitnom planu, poslovni objekat je trebalo da bude obuhvaćen otkupom zemljišta. Međutim, projekat je kasnije

izmenjen kako bi se to izbeglo i 0,03 ha parcele (manje od 10% parcele) je bilo predmet eksproprijacije, čime poslovni objekat neće biti obuhvaćen. Neće doći do izmeštanja ekonomskih aktivnosti i objekat će nastaviti sa radom. Prema informacijama dobijenim od Koridora Srbije, PAP nije podneo zahtev za otkup preostalog dela parcele.

Tabela 16 Informacije o poslovnim objektima pod uticajem projekta

Tip poslovnog objekta	Površina objekta pod uticajem	Opština	Broj radnika koji nisu članovi domaćinstva
Zanatska radnja	<10 m ²	Vrnjačka Banja	0
	>100 m ²	Kraljevo	0
Proizvodna radnja	31-50 m ²	Trstenik	0
	>100 m ²	Vrnjačka Banja	1-5
	>100 m ²	Trstenik	51-100
Restoran	>100 m ²	Trstenik	0
	>100 m ²	Kraljevo	1-5

Nijedan od PAP-ova čiji poslovni objekti su pod uticajem projekta nije dobio naknadu u trenutku sprovođenja društveno-ekonomskog istraživanja. Lica čiji su poslovni objekti pod uticajem projekta planiraju da iskoriste novčanu naknadu da svoja preduzeća otvore na drugoj lokaciji, ili za kupovinu poljoprivrednog zemljišta i stambenih objekata (PAP-ovi čiji su stambeni objekti takođe predmet eksproprijacije).

5.6 Prava

5.6.1 Nosioi prava

Sledeća lica i entiteti imaju pravo na naknadu, kako je propisano ovim RAP-om:

- Fizička ili pravna lica koja su formalni vlasnici bilo koje imovine pod uticajem projekta
- Fizička ili pravna lica koja su prepoznati korisnici bilo koje imovine pod uticajem projekta, u skladu sa nacionalnom regulativom Republike Srbije
- Fizička ili pravna lica koja su formalni zakupci bilo koje imovine pod uticajem projekta
- Fizička ili pravna lica koja su neregistrovani¹² vlasnici ili neformalni korisnici¹³ poljoprivrednog ili građevinskog zemljišta pod uticajem projekta, ili njegovog dela, u javnom ili privatnom vlasništvu

¹² Vlasnici kojima se zakonski priznaje to pravo

¹³ Lica koja su uspostavila upotrebu javnog ili privatnog zemljišta i imaju nepokretnosti na tom zemljištu, useve, šume, drveće, voćke, vinograde itd

- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici useva pod uticajem projekta (bez obzira na status zemljišta na kojem si zasađeni)
- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici višegodišnjih biljaka i drveća, kao što su voćke i vinogradi, koja su pod uticajem projekta (bez obzira na status zemljišta na kojem su zasađeni)
- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici vinograda i voćnjaka koji još nisu dali prinos, a na njih utiče projekat (bez obzira na status zemljišta na kojem su zasađeni);
- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici rasadnika koji još nije dao prinos, a na njih utiče projekat (bez obzira na status zemljišta na kojem su zasađeni)
- Fizička ili pravna lica koja su vlasnici objekata pod uticajem projekta (pomoćni objekti, ograde, bunari, sistemi za navodnjavanje itd.) bez obzira na status zemljišta na kojem se objekti nalaze
- Radnici i poljoprivrednici, čiji su prihodi i sredstva za život trajno ili privremeno pod uticajem projekta
- Osobe koje se oslanjaju na usluge ekosistema kao izvor prihoda ili kao dopunu izvorima prihoda
- Zajednice ili domaćinstva na čije pristupe objektima, resursima i pogodnostima utiče projekat
- Fizička ili pravna lica koja su formalni vlasnici, ili zakupci, ili pravni korisnici prema odredbama zakona RS, ili neregistrovani vlasnici i neformalni korisnici zemljišta, a na koja projekat utiče zbog privremenog zauzimanja zemljišta
- Ranjive grupe i pojedinci koji pripadaju tim grupama, lica ispod granice siromaštva u skladu sa nacionalnim zakonima, domaćinstva koja vode žene, samohrani roditelji, starije osobe, osobe sa invaliditetom ili osobe sa dugoročnim zdravstvenim problemima), pod uticajem projekta
- Fizička ili pravna lica čiji gubici se ne mogu utvrditi ili predvideti u ovoj fazi projekta

5.6.2 Matrica prava

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
A – FIZIČKO RASELJAVANJE				
Gubitak stambenog objekta	Formalni vlasnik (uključujući one koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo po nacionalnim zakonima)	Zamenski objekat jednake ili veće vrednosti u neposrednoj blizini ili u okolini ekspropisanog objekta, zajedno sa svim troškovima preseljenja i administrativnim taksama potrebnim za prenos prava svojine, ako ih ima. Ili Novčana naknada u vrednosti zamene: tržišna cena vlasništva + tržišna cena za sva poboljšanja +tržišna cena troškova rada i vremena uloženog u poboljšanja +troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi + dodatak za prelazni period	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene prethodnim vlasnicima: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi preseljenja • Troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi • Dodatak za prelazni period
	Zakupac sa važećim dokumentima o pravu zakupa	Novčana naknada za sva poboljšanja u objektu. Naknada će biti isplaćena u vrednosti troškova zamene: tržišna cena za sva poboljšanja +tržišna cena troškova rada i vremena uloženog u poboljšanja +troškovi transporta i ugradnje opreme, ukoliko ih ima.	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene zakupcu: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi transporta i ugradnje opreme
	PAP-ovi bez formalnog vlasništva (u posedu objekta pre datuma preseka)	Novčana naknada za sva poboljšanja u objektu. Naknada će biti isplaćena u vrednosti troškova zamene: tržišna cena za sva poboljšanja +tržišna cena troškova rada i vremena uloženog u poboljšanja+ troškovi transporta i ugradnje opreme, ukoliko ih ima, naknada za prelazni period.	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene PAP-ovima bez formalnog vlasništva:

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
				<ul style="list-style-type: none"> Troškovi transporta i ugradnje opreme Dodatak za prelazni period
B – IZMEŠTANJE POSLOVNIH AKTIVNOSTI				
Zemljište				
Poljoprivredno zemljište bez obzira na to da li se radi o delimičnom ili potpunom gubitku imovine	Formalni vlasnici (uključujući i one koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo po nacionalnim zakonima)	Zamensko zemljište jednake ili veće vrednosti i slične produktivnosti u neposrednoj blizini ili u okolini eksproprijisanog zemljišta, zajedno sa svim troškovima preseljenja i troškovima za prijavu i prenos prava svojine i porezima, ako ih ima. Ili Novčana naknada po troškovima zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi.	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene prethodnim vlasnicima: <ul style="list-style-type: none"> Troškovi preseljenja Troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi
	Zakupac sa važećim dokumentima o pravu zakupa koji obrađuje poljoprivredno zemljište u skladu sa sporazumom	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemljištu (npr. navodnjavanje). Naknada će biti isplaćena u visini troškova zamene poboljšanja+ tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi transporta i ugradnje opreme, ukoliko ih ima. i	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene zakupcu: <ul style="list-style-type: none"> Troškovi transporta i ugradnje opreme

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
		Ukoliko je zakupljeno zemljište bilo u državnom vlasništvu, zamenska zemlja za zakup, ukoliko je to moguće		
	PAP-ovi bez formalnog vlasništva (u posedu zemljišta pre datuma preseka)	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemljištu (npr. navodnjavanje). Naknada će biti isplaćena u visini troškova zamene poboljšanja+ tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi transporta i ugradnje opreme, ukoliko ih ima i dodatak za prelazni period i Ukoliko je zakupljeno zemljište bilo u državnom vlasništvu, zamenska zemlja za zakup, ukoliko je to moguće	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene PAP-ovima bez formalnog vlasništva: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi transporta i ugradnje opreme • Dodatak za prelazni period
Građevinsko zemljište bez obzira na to da li s radi o delimičnom ili potpunom gubitku imovine	Formalni vlasnici (uključujući i one koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo po nacionalnim zakonima ili korisnici građevinskog zemljišta u javnom vlasništvu koji su prepoznati zakonom RS)	Novčana naknada po troškovima zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja (kao što je infrastruktura) + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi, ako ih ima +dodatak za prelazni period ili Na zahtev vlasnika imovine, ako su ispunjeni zakonski uslovi, zamensko zemljište jednake ili veće vrednosti i sličnih karakteristika, u neposrednoj blizini ili u okolini eksproprijisanog zemljišta + tržišna cena za poboljšanja (poput infrastrukture) + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja +	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena imovine + tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene prethodnim vlasnicima: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi preseljenja • Troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi • Dodatak za prelazni period

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
		troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi, ako postoje + dodatak za prelazni period		
	Zakupac sa važećim dokumentima o pravu zakupa	Novčana naknada po troškovima zamene: tržišna cena za poboljšanja (kao što je infrastruktura) + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi, ako ih ima + dodatak za prelazni period + naknada u visini sveih unapred plaćenih zakupnina za period koji predstoji i Ukoliko je zakupljeno zemljište bilo u državnom vlasništvu, zamenska zemlja za zakup, ukoliko je to moguće	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene zakupcu: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi transporta i ugradnje opreme • Dodatak za prelazni period
	PAP-ovi bez formalnog vlasništva (u posedu zemljišta pre datuma preseka)	Novčana naknada: tržišna cena za poboljšanja (kao što je infrastruktura) + tržišna cena rada i vremena potrebnog za poboljšanja + troškovi preseljenja + troškovi za prijavu i prenos prava svojine i porezi, ako ih ima +dodatak za prelazni period i Zamenska zemlja za zakup, ukoliko je to moguće	Novčana naknada za sva poboljšanja na zemlji: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena uloženog u poboljšanja	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene PAP-ovima bez formalnog vlasništva: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi transporta i ugradnje opreme • Dodatak za prelazni period
Ekonomski neisplativo zemljište, poljoprivredno ili građevinsko (u slučaju da	Vlasnici imovine, zakupci ili korisnici, bez obzira na njihovo formalno vlasništvo ili prava na privatnom ili javnom / državnom	Naknada prema vrsti imovine, definisana na isti način kako je prethodno navedeno	Novčana naknada prema vrsti imovine u svim slučajevima kada stručni procenitelj potvrdi osnovanost zahteva	Dodatne mere nisu potrebne

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
preostala površina zemljišta nije ekonomski isplativa, može se eksproprisati na zahtev PAP-ova)	poljoprivrednom ili građevinskom zemljištu			
USEVI I OBJEKTI NA POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU (ali ne i fizičko raseljavanje)				
Gubitak jednogodišnjih useva koji se nisu mogli ubirati pre ulaska u posed	Vlasnici useva (nije važno da li je vlasnik useva vlasnik zemljišta, zakupac ili neformalni vlasnik / korisnik zemljišta, pod uslovom da snose troškove sadnje useva ili se radi o vlasništvu stečenom na neki drugi, prepoznatljiv način)	Novčana naknada u visini zamene: tržišna vrednost eksproprisanih useva umanjena za troškove berbe useva	Novčana naknada u visini zamene: tržišna vrednost eksproprisanih useva umanjena za troškove berbe useva	Dodatne mere nisu potrebne
Gubitak višegodišnjih biljaka i drveća (voćke, vinogradi)	Vlasnici biljaka (nije važno da li je vlasnik biljaka vlasnik zemljišta, zakupac ili neformalni vlasnik / korisnik zemljišta, pod uslovom da snose troškove sadnje ili je vlasništvo stečeno na	Pravo na ubiranje useva I Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema tla itd.) potrebna da se zasadi novi	Pravo na ubiranje plodova Novčana naknada po zameni: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje +	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene: <ul style="list-style-type: none"> • Dodatak za prelazni period

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
	neki drugi, prepoznatljiv način)	vinograd, voćnjak ili slično + dodatak za prelazni period	troškovi ulaganja (radna snaga, priprema tla itd.) potrebna da se zasadi novi vinograd, voćnjak ili slično	
Vinogradi i voćnjaci koji još uvek nisu rodili		Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema tla itd.) potrebna da se zasadi novi vinograd, voćnjak ili slično + dodatak za prelazni period	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrednosti + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema tla itd.) potrebna da se zasadi novi vinograd, voćnjak ili slično	
Drvena masa (zrela ili skoro zrela)		Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena drveta utvrđena na osnovu vrednosti „drveta na panju“ + dodatak za prelazni period	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena drveta utvrđena na osnovu vrednosti „drveta na panju“	
Šume bez zrele drvene mase		Novčana naknada u visini zamene: investicija potrebna za sadnju nove šume (rad, sadnice) + neto gubitak za vreme potrebno za reprodukciju zamenske šume + dodatak za prelazni period	Novčana naknada u visini zamene: investicija potrebna za sadnju nove šume (rad, sadnice) + neto gubitak za vreme potrebno za reprodukciju zamenske šume	
Rasadnici koji još nisu rodili		Novčana naknada u visini zamene: ulaganje u sadni materijal (sadnice, rad i drugi reproduktivni	Novčana naknada u visini zamene: ulaganje u sadni materijal (sadnice, rad i drugi	

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
		materijal) + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj istog rasadnika + dodatak za prelazni period	reproduktivni materijal) + neto gubitak za vreme potrebno za uzgoj istog rasadnika	
Zgrade koje se koriste za čuvanje i uzgoj stoke (šupe, staje, itd.)	Vlasnici objekata koji se koriste za čuvanje i uzgoj stoke (nije važno ako je vlasnik objekata vlasnik zemljišta, zakupac ili neformalni vlasnik / korisnik zemljišta, pod uslovom da na neki drugi prepoznatljiv način snose troškove gradnje ili stečenog vlasništva).	Novčana naknada po troškovima zamene; tržišna cena objekta + troškovi selidbe + administrativne takse potrebne za prenos prava svojine, ako postoje + dodatak za prelazni period Na zahtev vlasnika imovine, ako su ispunjeni zakonski uslovi, odgovarajuća zamena imovine + troškovi selidbe + administrativne takse potrebne za prenos prava svojine, ako postoje + dodatak za prelazni period	Novčana naknada po troškovima zamene; tržišna cena objekta	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene: <ul style="list-style-type: none"> • Troškovi preseljenja • Troškovi administrativnih taksi • Dodatak za prelazni period
Sva nepokretna imovina na zemlji (kao što su sistemi za navodnjavanje, ograde, bunari itd.).	Vlasnici poboljšanja (nije važno ako je vlasnik ujedno vlasnik zemljišta, zakupac ili neformalni vlasnik / korisnik zemljišta, pod uslovom da snose troškove poboljšanja)	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena troškova rada i vremena potrebnog za poboljšanja	Novčana naknada u visini zamene: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena troškova rada i vremena potrebnog za poboljšanja	Dodatne mere nisu potrebne
POSLOVNI OBJEKTI (koji nisu poljoprivredni)				
Poslovni objekti (prodavnice,	Formalni vlasnici (uključujući one koji imaju pravo na objekat, a prepoznati su ili	Novčana naknada u visini troškova zamene: objekat po tržišnoj ceni + troškovi preseljenja opreme i inventara i troškovi ponovne ugradnje i troškovi preseljenja + administrativne takse	Novčana naknada u visini zamene: Objekat po tržišnoj ceni	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene:

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
poslovne zgrade, itd.)	prepoznatljivi prema nacionalnim zakonima)	potrebne za prenos prava vlasništva, ako postoje + dodatak za prelazni period ili; Na zahtev vlasnika imovine, ako su ispunjeni zakonski uslovi, zamenska imovine jednake ili veće vrednosti i sličnih karakteristika, u neposrednoj blizini ili u okolini eksproprijisanog objekta + troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja + administrativne takse potreban za prenos prava svojine, ako postoji + dodatak za prelazni period		<ul style="list-style-type: none"> troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja troškovi administrativnih taksi dodatak za prelazni period
	Zakupac sa važećim dokumentima o pravu zakupa koji koristi prostor prema ugovoru o zakupu	Novčana naknada po troškovima zamene: naknada za sva poboljšanja u objektu (kao što su rekonstrukcija, obnova itd.) obračunata po trošku zamene (materijal + radna snaga + ostali troškovi potrebni za ista poboljšanja negde drugde, ako postoje) + troškovi preseljenja opreme i inventara i troškovi ponovne ugradnje i troškovi preseljenja + administrativne takse potrebne za prenos prava svojine, ako ih ima + dodatak za prelazni period i; Ukoliko je zakupljeni prostor bio u državnom vlasništvu, zamenski prostor za zakup, ukoliko je to moguće	Novčana naknada po troškovima zamene: naknada za sva poboljšanja u objektima u visini zamene (materijal + radna snaga + ostali troškovi potrebni za ista poboljšanja negde drugde, ako postoje)	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene: <ul style="list-style-type: none"> troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja troškovi administrativnih taksi dodatak za prelazni period
	Neformalni vlasnici (objekti izgrađeni bez građevinske dozvole na sopstvenoj parceli ili na	Novčana naknada po troškovima zamene: objekat po tržišnoj ceni + troškovi preseljenja opreme i inventara i troškovi ponovne ugradnje i troškovi preseljenja + administrativne takse potrebne za	Novčana naknada prema troškovima zamene: objekat po tržišnoj ceni	Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene:

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
	tuđem zemljištu - obično u državnom vlasništvu)	prenos prava svojine, ako postoje + dodatak za prelazni period i; Zamenski prostor za zakup koji je u državnom vlasništvu, ukoliko je to moguće		<ul style="list-style-type: none"> troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja troškovi administrativnih taksi dodatak za prelazni period
	Zaposleni u poslovnom objektu	Plate zaposlenih (u iznosu ekvivalentnom fiksnom broju mesečnih zarada u slučajevima trajnog raseljavanja ili u iznosu ekvivalentnom mesečnim platama tokom trajanja privremenog raseljavanja)	Novčana naknada u fiksnom iznosu plata u vrednosti od tri meseca, koju je zaposleni primao/la pre privremenog ili trajnog ekonomskog raseljavanja	Dodatne mere nisu potrebne
Gubitak poslovanja koji nisu iz oblasti poljoprivrede	Vlasnik poslovanja, uključujući vlasnike neregistrovanih, ali legalnih poslovanja (neformalna poslovanja)	Troškovi preseljenja + Dodatak za prelazni period + Troškovi taksi za prijavu i porezi + Odgovarajući nivo podrške za poboljšanje veština ako je potrebno za obnavljanje izvora prihoda i sredstava za život	Do danas nije identifikovan nijedan slučaj	<p>Nadoknaditi razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamene:</p> <ul style="list-style-type: none"> troškovi preseljenja opreme i inventara i ponovne ugradnje i troškovi preseljenja troškovi administrativnih taksi i porezi dodatak za prelazni period
	Zaposleni	Plate zaposlenih (u iznosu ekvivalentnom fiksnom broju mesečnih zarada u slučajevima trajnog	Novčana naknada u fiksnom iznosu plata u vrednosti od tri	Dodatne mere nisu potrebne

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
		raseljavanja ili u iznosu ekvivalentnom mesečnim platama tokom trajanja privremenog raseljavanja)	meseca, koju je zaposleni prima/la pre privremenog ili trajnog ekonomskog raseljavanja	
C – OSTALE SITUACIJE				
Gubitak pristupa uobičajenim resursima, pogodnostima, resursima i objektima u zajednici	Zajednice i domaćinstva	Obnavljanje javnog vlasništva ili usluga (putevi, zgrade od javnog interesa ili slično). Vraćanje pristupa pogodnostima ili uslugama u prvobitno stanje.	Do danas nije primljena nijedna pritužba.	<ul style="list-style-type: none"> Naknada će se definisati od slučaja do slučaja KS da potvrdi da su pristupni putevi vraćeni u prvobitno stanje
Uticaji prouzrokovani privremenim ili delimičnim zauzimanjem zemljišta, uključujući i bilo kakvu štetu na imovini nastalu tokom privremenog zauzimanja	Vlasnici imovine (uključujući one koji imaju pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo prema nacionalnim zakonima)	Tržišna cena zakupa tokom trajanja zauzeća + Vrednost troškova zamene u skladu sa ovom matricom za zahvaćene useve, voćnjake, rasadnike itd. + naknada za bilo kakvu štetu na imovini procenjenu prema troškovima zamene i; Zemljište se mora vratiti u prvobitno stanje. Poboljšani kvalitet zemljišta ne bi trebalo uklanjati, osim ako se drugačije ne dogovori sa vlasnikom.	Do danas nije primljena nijedna pritužba. Novčana naknada po tržišnoj ceni zakupa tokom trajanja zauzeća + vrednost troškova zamene u skladu sa ovom matricom za obuhvaćene useve, voćnjake, rasadnike itd. + Naknada za štetu na imovini procenjenu prema troškovima zamene	Dodatne mere nisu potrebne.
	PAP-ovi bez formalnog vlasništva (u posedu)	Naknada za sva poboljšanja na zemljištu (kao što je sistem za navodnjavanje). Naknada će se isplatiti prema troškovima zamene: tržišna cena za poboljšanja + tržišna cena rada i vremena za	Do danas nije primljena nijedna pritužba.	Nadoknaditi razliku između primljene nadoknade i ekvivalentnih troškova zamene:

Tip gubitka	Nosilac prava	Politika naknade	Naknada obezbeđena od strane KS	Dodatne mere u vezi sa prošlim procesom eksproprijacije koje KS treba da implementiraju
	zemljišta pre datuma preseka)	ugradnju poboljšanja + troškovi preseljenja i ugradnje opreme, ako postoji + dodatak za prelazni period + troškovi zamene u skladu sa ovom matricom za obuhvaćene useve, voćnjake, rasadnike itd. i Zamensko zemljište za zakup koje je u državnom vlasništvu, ukoliko je to moguće	Novčana naknada za sva poboljšanja zemljišta po tržišnoj ceni + tržišna cena rada i vremena potrebnih za poboljšanja + troškovi zamene u skladu sa ovom matricom za obuhvaćene useve, voćnjake, rasadnike, itd.	<ul style="list-style-type: none"> • troškovi preseljenja i ugradnje opreme • dodatak za prelazni period
Uticiji na ranjive grupe	Ranjive osobe, koje pripadaju ranjivim grupama, sa socijalnim statusom koji preseljenjem može dovesti do štetnijeg uticaja nego na ostale, ili koji mogu biti ograničeni u mogućnosti da zahtevaju ili iskoriste pomoć za preseljenje	Povrh svih prava definisanih u ovoj matrici, ranjivim PAP-ovima će biti pružena dodatna pomoć, uključujući pravnu pomoć i pomoć tokom fizičkog preseljenja. Svaka dodatna podrška potrebna za ugrožena domaćinstva utvrđivaće se od slučaja do slučaja tokom društveno-ekonomskog istraživanja. Ovim PAP-ovima se daje prioritet zapošljavanja na projektu, ako je to moguće.	Do danas nije pružena dodatna podrška	<ul style="list-style-type: none"> • mere ublažavanja odrediti od slučaja do slučaja
Nedefinisani uticaji (uključujući usluge ekosistema)	Svaka osoba pod uticajem	Svaki trenutno nedefinisani uticaj biće ublažen u skladu sa principima i ciljevima ovog RAP-a	N/A	

5.6.3 Metodlogija određivanje iznosa dodatnih mera

Za određivanje iznosa dodatnih mera, koristiće se sledeća metodologija:

- Za dodatak za prelazni period: jednokratna novčana naknada u fiksnom iznosu od minimalne zarade u iznosu od tri meseca na nacionalnom nivou, računata u mesecu kada se vrši isplata, koja se obezbeđuje po domaćinstvu.
- Za troškove preseljenja: obezbediće se jednokratna novčana naknada po stvarnim troškovima opreme i rada koji se koriste tokom preseljenja, na osnovu dokaza.
- Za troškove transporta i ugradnje opreme: obezbediće se jednokratna novčana naknada po stvarnim troškovima opreme i rada koji se koriste tokom transporta i ugradnje opreme, na osnovu dokaza.
- Za troškove prijave, administrativne i poreske takse: obezbediće se jednokratna novčana naknada po stvarnim troškovima zasnovanim na dokazima.

6 Raseljavanje i naknada

6.1 Metode za procenu imovine pod uticajem projekta

Po pravnosnažnosti odluke o eksproprijaciji, vlasnici ekspropriisanih imanja dobili su pisane ponude o visini naknade za zemljište, useve i objekte, sa kojima su se složili i potpisali sporazume o naknadi ili su odbili ponude i pokrenuli sudske postupke.

U skladu sa zakonodavstvom Republike Srbije, cenu zemljišta određuje poreski organ. Opštinska poreska uprava daje procene tržišne vrednosti zemljišta koje je predmet eksproprijacije, na osnovu cene zemljišta zabeležene u privatnim transakcijama vlasništva, u opštini ili na području najbližem parcelama koje su predmet eksproprijacije.

Naknada za pogođene objekte zasniva se na pojedinačnim procenama koje su sprovedli ovlašćeni procenitelji radi utvrđivanja tržišne vrednosti imovine, tj. iznosa potrebnog za ponovno uspostavljanje takvog objekta unutar područja.

Stopu nadoknade za useve / biljke utvrđuje, u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, akreditovani stručnjak iz Instituta za stručnu analizu u Beogradu, pri čemu se u obzir uzima vrednost useva i vreme potrebno za njihovu reprodukciju, drveće sa plodovima i vrednost žetve, uključujući vrednost vremena potrebnog za reprodukciju takve berbe, troškove zamene (npr. ulaganja, radna snaga) za ponovno uspostavljanje vinograda i voćnjaka dok ne dostignu puni rodni potencijal, itd.

6.2 Izmeštanje ekonomskih aktivnosti

Tokom sprovođenja istraživanja, identifikovane su sledeće grupe kao one koje su pod uticajem projekta u smislu izmeštanja ekonomskih aktivnosti:

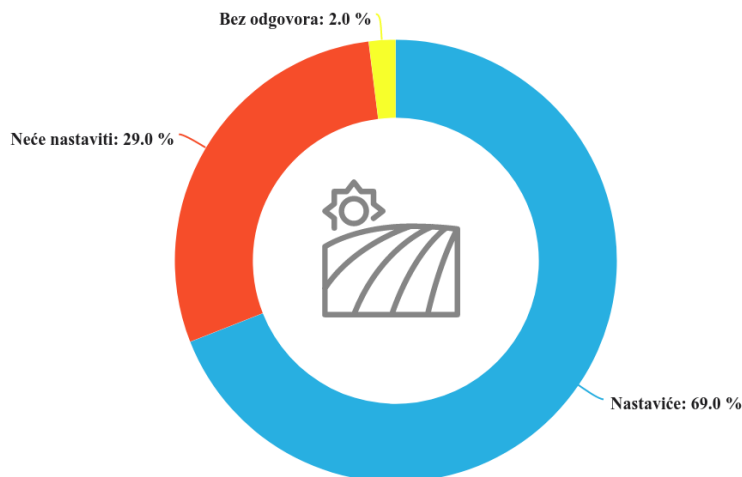
A. PAP-ovi čiji su izvori prihoda vezani za zemljište

Kao što je prethodno pomenuto, 41,9% anketiranih domaćinstava se bavi poljoprivredom kao izvorom prihoda. 69,0% PAP-ova potvrdilo je da će nastaviti da se bave poljoprivredom. Ovo znači da je naknada dovoljna za kupovinu nove zemlje sličnog kvaiteta, i/ili da PAP-ovi već imaju dovoljno zemlje u svom vlasništvu da mogu da nastave sa svojim poljoprivrednim aktivnostima na nivou na kom su bile pre projekta.

Na osnovu ovoga se može zaključiti da projekta nema veliki uticaj na izvore sredstava za život koji su vezani za poljoprivredu. Važno je napomenuti da se u ideo PAP-ova koji se ubuduće neće baviti poljoprivredom ubrajaju i oni koji to ni sada ne rade zbog starosti (oko polovine ispitanih vlasnika ima 65 ili više godina). Samo 17,3% ispitanika izjasnilo se kao poljoprivrednici, ukazujući da ona domaćinstva koja ostvaruju prihode od poljoprivrede, ne smatraju to primarnim izvorom prihoda.

Tokom upitnika nisu identifikovana domaćinstva koja se oslanjaju na usluge ekosistema kao izvor prihoda.

Slika 12 PAP-ovi koji će nastaviti da se bave poljoprivredom

B. PAP-ovi kojima su otkupljeni poslovni objekti

Na Sektoru 2 pod uticajem projekta je ukupno 7 poslovnih objekata: 2 na teritoriji opštine Vrnjačka Banja, 2 na teritoriji grada Kraljeva i 3 na teritoriji opštine Trstenik. Ovi poslovni objekti se mogu podeliti u tri grupe: poslovni objekti koji su pod uticajem, ali trenutno nisu operativni (2 poslovna objekta), poslovni objekti koji su pod uticajem i trenutno su operativni (4 poslovna objekta), poslovni objekti koji se nalazi na parceli pod uticajem, ali se ne utiče na njegovo poslovanje (1 poslovni objekat). Svi PAP -ovi će dobiti odgovarajuću naknadu u skladu sa matricom prava, u zavisnosti od vrste uticaja. U vreme sprovođenja društveno-ekonomskog istraživanja, nijedan od PAP-ova nije dobio naknadu i proces evaluacije je još uvek bio u toku.

6.3 Mere za ponovno uspostavljanje izvora prihoda

Da bi se uspostavio opšti okvir za povećanje mogućnosti za zapošljavanje u lokalnim zajednicama, uključujući one PAP-ove čiji su izvori prihoda vezani za zemljište, kao i ranjive osobe i grupe, identifikovane su akcije u Tabeli 17 u nastavku. Ove akcije će biti dostupne svim PAP-ima koji se oslanjaju na usluge ekosistema (pčelarstvo, ribolov, lov) kao izvor prihoda za život ili kao dopunu izvorima prihoda, iako u istraživanju nijedno takvo domaćinstvo nije identifikovano.

Osim što će obezbediti pogodnosti zapošljavanja na projektu i omogućiti razvoj novih veština, ove mere će ojačati kapacitete PAP-ova da na najbolji način iskoriste postojeće programe za započinjanje ili unapređenje svog poljoprivrednog poslovanja.

Tabela 17 Mere za ponovno uspostavljanja izvora prihoda

Aktivnost	Odgovornost
Izrada Lokalnog plana zapošljavanja, kako bi se podstaklo zapošljavanje lokalne radne snage	Izvođač
Pomoć u pronalazenju posla	
<ul style="list-style-type: none"> pružanje informacija o mogućnostima za zapošljavanje na projektu (ranije oglašavanje poslova u naseljima pod uticajem projekta, rad sa lokalnim vlastima i proaktivno uključivanje zajednica pod uticajem projekta kad god se uspostavi gradilište i ukaže prilika za zaposlenje) 	Izvođač
<ul style="list-style-type: none"> pružanje obuka za sticanje veština i pružanje informacija o postojećim programima koji nude obuke za sticanje veština (npr. Nacionalna služba za zapošljavanje, Fondacija Divac) kako bi se povećao njihov kapacitet za kvalifikovanje na otvorenim radnim mestima na projektu / uopšte 	KS uz podršku drugih relevantnih subjekata (npr. Nacionalna služba za zapošljavanje)
<ul style="list-style-type: none"> informativne konsultacije o dostupnim programima grantova i drugim vrstama pomoći za poljoprivredu ili druge poslovne grane (IPARD, Podrška za početnike za pokretanje biznisa) i odredbe o pomoći prilikom prijavljivanja 	KS uz podršku drugih relevantnih subjekata (npr. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede)

6.4 Novčana naknada

Nije bilo slučajeva kada je zamensko zemljište obezbeđeno kao vid naknade za ekspropisanu parcelu. Kao što su potvrdili predstavnici Koridora Srbija, nijedan PAP nije tražio zamenu zemljišta kao preferirani oblik kompenzacije. Dostupne informacije ukazuju na to da je novčana naknada za zemljište pružena uglavnom blagovremeno i na odgovarajući način, putem bankovnih računa PAP-ova. Međutim, u nekim slučajevima je rešavanje sporazuma o naknadi odloženo zbog nerešenog vlasništva nad imovinom (nepoznati vlasnik, prenos imovine nakon smrti vlasnika nije završen među naslednicima, itd.), ili nemogućnosti da se sa vlasnikom (vlasnicima) stupi u kontakt. Isplate u slučajevima tekućih sudskih postupaka će se izvršiti nakon pravosnažnosti sudske odluke, kako nalaže nacionalni zakon.

Prema odgovorima ispitanika, cene zemljišta varirale su u zavisnosti od katastarske opštine kojoj pripada zemljište pod uticajem. U Tabeli 18 u nastavku prikazane su najniže i najviše cene zemljišta po m² u gradovima Kraljevu i Kruševcu i opštinama Trstenik i Vrnjačka Banja. Treba napomenuti da se ovde uzimaju u obzir samo odgovori gde su ispitanici dali cenu po aru ili m² (određeni broj PAP-a dao je ukupne primljene iznose, što često uključuje useve, objekte itd.).

Tabela 18 Cene zemljišta u opštinama pod uticajem projekta

Opština / Grad	Cena po m ²
Grad Kraljevo	Između 140 RSD (oko 1.19 EUR) i 190 RSD (oko 1.62 EUR)
Grad Kruševac	200 RSD (oko 1.70 EUR)
Opština Vrnjačka Banja	Između 180 RSD (oko 1.53 EUR) i 3.000 RSD (oko 25.50 EUR)
Opština Trstenik	Između 185 RSD (oko 1.57 EUR) i 250 RSD (i 2.13 EUR)

Budući da se sastanci sa PAP -ovima radi pregovaranja o naknadama i potpisivanja sporazuma o eksproprijaciji trenutno organizuju na Sektoru 2, često se dešavalo da anketirani PAP -ovi još nisu prisustvovali sastancima i nisu primili naknadu za eksproprijisanu imovinu , budući da proces eksproprijacije za njih nije započeo u vreme sprovođenja društveno-ekonomskog istraživanja.

U 40,6% slučajeva, anketirani vlasnici su potvrdili da su dobili novčanu naknadu za svoje useve. Oni koji još nisu dobili naknadu ili čekaju procene stručnjaka procenitelja ili nisu prihvatili sporazum o eksproprijaciji, jer nisu bili zadovoljni ponuđenim iznosom naknade. 89,2% PAP-ova je potvrdilo da su imali prilike da uberu useve. Kako nije bilo slučajeva kada su PAP-ovi tvrdili da nisu mogli da uberu useve pre nego što je izvođač ušao na parcelu, najverovatnije je da preostali PAP-ovi i dalje obrađuju parcele.

Kada je reč o pomoćnim objektima, ukupno 197 ispitanika prijavilo je da se na njihovim zemljišnim parcelama nalaze pomoćni objekti (16 u Kraljevju, 35 u Kruševcu, 50 u Vrnjačkoj Banji i 93 u Trsteniku). U 97,0% slučajeva, PAP-ovi ili čekaju procene stručnjaka procenitelja ili nisu prihvatili sporazum o eksproprijaciji, jer nisu bili zadovoljni ponuđenim iznosom naknade.

72% PAP-ova čiji su stambeni objekti pod uticajem eksproprijacije, potvrdilo je da su primili naknadu. Nijedan od PAP-ova čiji su poslovni objekti obuhvaćeni eksproprijacijom nije primio naknadu u vreme sprovođenja društveno-ekonomskog istraživanja.

63,7% PAP-ova zadovoljno je primljenom naknadom. Kod PAP-ova koji nisu zadovoljili ponuđenom naknadom, najčešći razlog što su smatrali da je cena preniska je bio što su upoređivali cene sa ostalim opštinama duž autoputa, gde su se dobijale veće naknade (često zbog različite namene zemljišta, npr. poljoprivrednog i građevinskog zemljišta). Oni PAP-ovi koji su bili zadovoljni postupkom i stopama naknade, navode da ponuđena naknada odgovara zamenskoj vrednosti, te da se zamensko zemljište može pronaći na tržištu i da su cene naknade veće od onih koje su uobičajene u transakcijama između voljnog kupca i voljnog prodavca.

7 Konsultacije i objavljivanje dokumenta

7.1 Konsultacije koje su prethodili pripremi RAP-a

Konsultacije tokom usvajanja prostornog plana

Izgradnja Moravskog koridora utvrđena je Prostornim planom posebne namene koridora autoput E761 - Uredba o utvrđivanju prostornog plana posebne namene koridora autoputa E761 („Službeni glasnik RS“, Broj 10 od 6.2.2020.). U skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, nacrt Prostornog plana bio je objavljen 30 dana, od 18. jula do 16. avgusta 2019. godine. Plan je bio izložen u gradskim salama Kraljevo, Kruševac i Čačak, kao i opštine Varvarin, Vrnjačka Banja, Trstenik i Čičevac, kao i na internet stranici Ministarstva građevine. Komisija je osnovana kako bi odgovorila na komentare primljene tokom perioda objavljivanja, a koji su zatim uneseni u drugi nacrt plana. Javne konsultacije organizovane su 29. novembra sa oko 50 prisutnih. Većina primljenih komentara odnosila se na eksproprijaciju i opasnosti od poplave i o ovim pitanjima su se obratili prisutni stručnjaci.

Konsultacije prilikom objavljivanja RLRF-a i ESIA-e

Konsultacije u vezi sa Okvirnim planom raseljavanja i obnavljanja sredstava za život (RLRF) organizovane su u skladu sa sledećim rasporedom:

- 18. februara 2020. godine, u 13h u prostorijama Grada Kruševca
- 18. februara 2020. godine, u 16h u prostorijama Narodnog univerziteta Trstenik
- 19. februara 2020. godine, u 15h u prostorijama Grada Kraljeva
- 19. februara 2020. godine, u 10h u prostorijama Opštine Vrnjačka Banja

Pre konsultacija, RLRF je bio javno objavljen na internet stranicama gradova Čačka i Kraljeva, kao i na internet stranici Koridora Srbije.

Primedbe i mišljenja u vezi sa planom mogle su se dostaviti u pisanoj formi i poslati na adresu: Koridori Srbije, ulica Kralja Petra 21, Beograd, kao i putem elektronske pošte na adresu: office@koridorisrbije.rs.

U skladu sa Planom angažovanja zainteresovanih strana koji je pripremljen za projekat, sastanci u vezi sa objavljivanjem Procene uticaja na životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja (ESIA) organizovani su prema sledećem rasporedu:

- 25. septembra 2020. godine u Gradu Kruševac
- 36. septembra 2020. godine u Opštini Trstenik
- 28. septembra 2020. godine u Opštini Vrnjačka Banja
- 29. septembra 2020. godine u Gradu Kraljevo

Individualni sastanci tokom sprovođenja društveno-ekonomskog istraživanja

Tokom pripreme ovog plana, sprovedeno je društveno-ekonomsko istraživanje sa 507 učesnika. Istraživanje je sprovedeno kroz pojedinačne upitnike kako bi se prikupile informacije o demografskoj i društveno-ekonomskoj strukturi ispitanika, kao i informacije o zemljištu i imovini pod uticajem projekta, kako je predstavljeno u Poglavlju 5.

Tokom razgovora, ispitanici su pitani o izvorima iz kojih su dobili informacije u vezi sa postupkom eksproprijacije. 92,0% PAP-ova informisano je preko zvaničnih izvora (zvanično pismo opštine, na javnim konsultacijama), dok je manji broj informacije dobio od suseda ili putem medija. Pored toga, mali broj ispitanih PAP-ova (0,4%) izjavilo je da uopšte nije bio obavešten o procesu eksproprijacije. Većina njih je potvrdila da imovinsko-pravni odnosi nisu rešeni, a upisani vlasnici parcela i dalje su njihovi preminuli rođaci. 85,9% PAP-ova izjavilo je da su u potpunosti ili delimično zadovoljni distribucijom informacija. 6,61% ispitanika izjavilo je da su potpuno nezadovoljni postupkom, najviše zbog toga što su o procesu prvi put obavešteni preko nezvaničnih izvora ili su potpuno neobavešteni. Međutim, još jednom treba napomenuti da je tim koji je sprovodio istraživanje bio na terenu u istom periodu kada su organizovani sastanci za potpisivanje sporazuma o eksproprijaciji, tako da za neke od učesnika ankete eksproprijacija nije započeta u vreme intervjua.

53,2% ispitanih PAP-ova izjavilo je da ne zna na koji način da adresira svoje pritužbe. Međutim, verovatno je da veliki broj PAP-ova nije razumeo pitanje ili nije bio zainteresovan za informisanje o ovoj temi, jer su bili zadovoljni postupkom. Odgovori, međutim, ukazuju na to da bi trebalo posvetiti više pažnje informisanju PAP-ova o oblicima saradnje sa zvaničnim institucijama uključenim u projekat i mehanizmu za žalbe dizajniranom za projekat (videti mere za komunikaciju o mehanizmu za žalbe navedene u odeljcima 7.2 i 8 u nastavku).

7.2 Objavljivanje dokumenta

Nacrt RAP-a na srpskom i engleskom jeziku biće javno dostupan na internet stranici Koridori Srbije, kao i na internet stranicama gradova Kruševca i Kraljeva i opština Trstenik i Vrnjačka Banja. Štampani primerici dokumenta biće dostupni u prostorijama opština i gradova pod uticajem projekta.

S obzirom na izbijanje i širenje virusa COVID-19 u Republici Srbiji, konvencionalne metode javnih konsultacija možda neće biti moguće. Uzimajući u obzir trenutnu situaciju u zemlji, kao i mere za borbu protiv pandemije koje je usvojila Vlada Republike Srbije, a koje su na snazi u dato vreme, javne konsultacije u vezi sa RAP-om trebale bi se održati na jedan od sledećih načina:

- a) javne konsultacije u prostorijama gradova Kruševca i Kraljeva i opština Vrnjačka Banja i Trstenik, uz primenu propisanih mera
- b) javne konsultacije na otvorenom (odgovarajuće lokacije treba definisati), uz primenu propisanih mera

- c) emitovanje snimljene prezentacije na lokalnim medijskim kanalima i / ili internet stranicama gradova Kruševca i Kraljeva i opština Trstenik i Vrnjačka Banja; komentari i pitanja će se prikupljati putem e-pošte.

Sve najave javnih konsultacija će sadržati izjavu o svrsi RAP-a, da bi se razjasnili njegovi ciljevi i odredbe. Ukoliko se konsultacije budu organizovale uživo, izjava o svrsi treba da se distribuira prisutnima u obliku letaka. Izjava treba da posluži kao uvod u sve sastanke povodom objavljivanja dokumenta, kako bi se osiguralo da PAP-ovi razumeju koja su njihova potencijalna prava i da RAP nema uticaja na njihovo prethodno prihvatanje ili odbijanje sporazuma o eksproprijaciji i primljene naknade.

Deo sastanka za objavljivanje dokumenta treba da bude posvećen prezentaciji žalbenog mehanizma specifičnog za projekat i dostupnim mestima za podnošenje žalbi.

Za mogućnosti uvida i dostavljanja komentara i pitanja u vezi sa RAP-om biće dozvoljen period od 15 dana. Pitanja i komentari će se moći dostaviti putem kanala komunikacije koje odrede Koridori Srbije. Odgovori na postavljena pitanja i upite dostaviće se putem zvanične prepiske. Nakon perioda objavljivanja, svi primljeni komentari biće razmotreni i uključeni u konačni RAP.

8 Žalbeni mehanizam

Plan angažovanja zainteresovanih strana (SEP) izradio je 2U1K Engineering and Consultanci Inc. u ime Koridora Srbije u januaru 2019. Plan sadrži Žalbeni mehanizam, čija je svrha da služi i kao informativni centar na nivou projekta i kao mehanizam za žalbe, dostupan onima na koje utiče primena projekta tokom čitavog projektnog ciklusa.

Plan angažovanja zainteresovanih strana predviđa podnošenje žalbi na sledeće načine:

- Poštom na adresu Kralja Petra 21, 11 000 Beogradu
- Putem e-pošte na adresu office@koridorisrbije.rs
- Pozivom na +381 11 33 44 174
- Lično u opštini ili na gradilištu

Svakoj žalbi će se dodeliti odgovarajući referentni broj i biće unesena u registar žalbi, koji će sadržati sledeće informacije:

- Datum podnošenja žalbe
- Ime podnosioca žalbe (ukoliko je dostupno)
- Kontakt podatke podnosioca žalbe (ukoliko su dostupni)
- Uzrok žalbe
- Datume početka i završetka istrage o žalbi
- Ishode istrage o žalbi i predložene korektivne mere
- Potvrda od strane podnosioca žalbe da su zadovoljni predloženim korektivnim merama
- Datum zatvaranja žalbe

Ove informacije omogućavaju praćenje statusa žalbe, kao i analizu učestalosti podnošenja žalbi, tipičnih uzroka žalbi, kao i identifikaciju bilo kakvih trendova koji se ponavljaju. Prema izveštavanju KS-a, do sada je registrovano sedam pritužbi koje se mogu klasifikovati u sledeće kategorije:

- Žalbe u vezi sa problemima sa pristupom nastalim kao posledica otkupa zemljišta: 2 žalbe;
- Otkup ekonomski neisplativog preostalog dela parcele: 2 žalbe;
- Šteta na imovini: 1 žalba;
- Žalbe u vezi sa proceniteljima: 1 žalba;
- Kašnjenje u plaćanju: 1 žalba.

Sve pritužbe su trenutno u fazi istrage. Pored toga, u toku su i 64 sudska postupka koja su pokrenuli PAP-ovi koji nisu potpisali sporazume o eksproprijaciji.

Ukoliko podnosilac žalbe nije zadovoljan(na) predloženim korektivnim merama, potrebni su dalji pregovori dok se ne reši pitanje žalbe i slučaj ne zatvori. Ako je potrebno, žalba se eskalira na viši nivo, koji će se definisati tokom uspostavljanja procedura projekta.

Ukupnu odgovornost za rešavanje žalbi snose Odeljenje za odnose sa zajednicom i održivost i stručnjak za ljudske resurse korporacije Bechtel - ENKA Insaat ve Sanaii A.S i Koridori Srbije, pri čemu se rešavanje pritužbi na otkup zemljišta smatra prvenstveno odgovornošću Koridora Srbije.

Plan angažovanja zainteresovanih strana identifikuje aktivnosti koje treba sprovesti kako bi se javnost obavestila o žalbenom mehanizmu, kako je navedeno u Tabeli 19 u nastavku.

Tabela 19 Planirane aktivnosti angažovanja zainteresovanih strana u vezi sa žalbenim mehanizmom

Faza	Aktivnost	Ciljna grupa	Odgovornost za sprovođenje
Faza predizgradnje	Prezentacija o žalbenom mehanizmu i alatima za angažovanje zainteresovanih strana, distribucija kontakt podataka službenika za odnose s javnošću, registar žalbi	Sve zainteresovane strane	KS Izvođač
Faza izgradnje	Treninzi o žalbenom mehanizmu Proces rešavanja žalbi (uključujući i odgovor na pitanja vezi sa bezbednošću, pitanja u vezi sa izgradnjom ili izvođačem) Obezbeđivanje obuka (za zaposlene izvođača i podizvođača) o politikama izvođača o poštovanju i	Naselja pod uticajem projekta, zainteresovana lica i zaposleni na projektu	Izvođač

Faza	Aktivnost	Ciljna grupa	Odgovornost za sprovođenje
	primerenom odnosu sa zajednicama		

Primer žalbenog formulara prikazan je u Appendix A.

9 Ranjive grupe

9.1 Identifikacija ranjivih grupa

Ranjive grupe ili pojedinci su oni koji zbog svoje lične osobine (starost, polni identitet, invalidnost, zdravstveno stanje, religija, etnička pripadnost, autohtoni status, ekonomski nepovoljan položaj, socijalni status, itd.) imaju umanjenu sposobnost da se nose sa rizicima vezanim za projekat i uticaje i / ili im je potrebna pomoć u ostvarivanju njihovih prava i uživanju koristi koje proističu iz projekta.

Tokom društveno-ekonomskog istraživanja, identifikovane su sledeće grupe u području pod uticajem projekta:

a) Starija domaćinstva

Otprilike polovina ispitanih vlasnika imovine ima 65 godina i više. Od 39 jednočlanih domaćinstava, 16 su starija domaćinstva sa članovima starijim preko 65 godina. Od 100 dvočlanih domaćinstava, 22 su starija domaćinstva u kojima oba člana imaju preko 65 godina.

b) Domaćinstva sa članovima kojima je potrebna posebna nega

Identifikovana su 62 domaćinstva čiji članovi zahtevaju posebnu negu (12,2%): u 58 domaćinstava, jednom članu je potrebna posebna nega, dok u preostala 4 domaćinstva, dva člana zavise od nege. Razlog potrebne posebne nege je ili starost ili bolest, ili oboje.

c) Niski prihodi

9,3% PAP-ova koji su učestvovali u društveno-ekonomskom istraživanju, potvrdilo je da u njihovim domaćinstvima nema prihoda, dok je drugih 12,2% izjavilo da ukupni prihodi u njihovim domaćinstvima ne prelaze 30.000 RSD mesečno (oko 254 EUR).

d) Domaćinstva koje vode žene

Društveno-ekonomsko istraživanje pokazalo je da su 5,1% anketiranih domaćinstava jednočlana domaćinstva sa ženskim članovima. Ukupan broj domaćinstava na čijem su čelu žene na području projekta se smatra većim.

Sledeća grupa nije identifikovana tokom društveno-ekonomskog istraživanja, ali je velika verovatnoća da je prisutna na području pod uticajem projekta:

- Domaćinstva sa samohranim roditeljima.

9.2 Mere pomoći ranjivim grupama

Mere pomoći definisane u Tabeli 20 u nastavku biće ponuđene ranjivim licima i grupama. Najprikladnija mera pomoći će se odrediti od slučaja do slučaja i u dogovoru sa PAP-ovima. Uzimajući u obzir njihove specifične potrebe, ugroženim PAP-ovima će biti pružena finansijska pomoć, administrativna pomoć i pomoć koja zahteva fizički rad.

Tabela 20 Mere pomoći ranjivim grupama

Ranjiva grupa	Mere pomoći
Stariji (preko 65 godina)	Pomoć pri putovanju Pomoć oko priznavanja i potpisivanja zvaničnih dokumenata Pomoć u pristupu pravnim resursima u slučaju potrebe (tj. prevoz) Pomoć u pristupu naknadama Pomoć u čišćenju i skladištenju materijala sa njihovog zemljišta
Osobe sa invaliditetom	Pomoć pri putovanju Pomoć u dobijanju ličnih dokumenata Pomoć u pristupu naknadama Pomoć u pristupu pravnim resursima u slučaju potrebe (tj. prevoz) Pomoć u čišćenju i skladištenju materijala sa njihovog zemljišta.
Osobe sa niskim prihodom ¹⁴	Prioritet za mogućnost zaposlenja tokom faze izgradnje Projekta Pomoć u pristupu pravnim resursima u slučaju potrebe (tj. prevoz) Pomoć u pristupu naknadama Pomoć za putovanje Pomoć u pronalaženju poslu kako je definisano u poglavlju 6.2
Domaćinstva na čijem čelu su žene	Jednake mogućnosti zapošljavanja za žene
Domaćinstva sa samohranim roditeljima	Privremena novčana pomoć kada je potrebna Prioritet za mogućnost zaposlenja tokom faze izgradnje projekta Pomoć u pronalaženju poslu kako je definisano u poglavlju 6.2

¹⁴ Prema Zavodu za statistiku Republike Srbije, prag siromaštva u proseku iznosi 15.600 dinara mesečno za domaćinstvo samca. Za domaćinstvo sa dve odrasle osobe i jednim detetom mlađim od 14 godina prag je 28.080 dinara mesečno, dok za četvoročlano domaćinstvo sa dve odrasle osobe i dvoje dece uzrasta do 14 godina iznosi 32.760 dinara.

10 Praćenje i procena

10.1 Praćenje od strane institucija

Efikasna eksproprijacija i preseljenje zavise od posvećenosti i kapaciteta svih institucija odgovornih za pripremu i sprovođenje procesa eksproprijacije. Koridori Srbije imaju tim imenovan za pripremu procesa eksproprijacije i raseljavanja, koji koordinira aktivnostima eksproprijacije između vladinih agencija, opština i ministarstava.

Koridori Srbije će voditi bazu podataka o eksproprijaciji i raseljavanju sa svim informacijama o licima i imovini pod uticajem projekta (uključujući kontakt informacije), koja će obuhvatati sve slučajeve eksproprijacije i informacije o fazi procesa eksproprijacije za svaki slučaj (podnesen predlog za eksproprijaciju i / ili potpisan, ponude za kompenzaciju pripremljene i / ili dostavljene PAP-ovima, sporazumi u vezi sa kompenzacijom, plaćanje kompenzacije, pružene dodatne pomoći, pritužbe ili pokrenuti sudski postupci, itd.).

10.2 Praćenje procesa otkupa zemljišta

Koridori Srbije će interno sprovoditi periodično praćenje kako bi se obezbedilo da se proceni efikasnost procesa eksproprijacije i nivo zadovoljstva PAP-ova. Učestalost praćenja biće prilagođena tako da odražava obaveze spoljnog izveštavanja koje zahtevaju zajmodavci, kao i fazu procesa eksproprijacije.

Ključni indikatori učinka koji se prikupljaju tokom procesa praćenja kako bi se procenio proces eksproprijacije i raseljavanja su sledeći:

- Ukupna potrošnja za otkup zemljišta;
 - Novčana naknada;
 - Troškovi pružanja pomoći, prema vrsti pomoći;
 - Troškovi procenitelja;
 - Troškovi sudskih taksi;
 - Troškovi poreza i naknada za prijavu;
 - Troškovi konsultantskih usluga;
 - Drugi troškovi.
- Broj zaposlenih i konsultanata koji su uključeni u proces;
 - Članovi tima za eksproprijaciju;
 - Članovi drugih odeljenja.
- Broj javnih rasprava i konsultacija zakazanih i održanih o RAP-u;
- Javno objavljivanje RAP-a;
- Udeo otkupljenog zemljišta u odnosu na zemljište potrebno za projekat, uključujući ukupnu ekspropriisanu površinu zemljišta i površinu zemljišta po osobi;
- Broj isplaćenih novčanih naknada;

- Broj obezbeđenih zamenskih nekretnina i stambenih objekata;
- Broj i iznos naknada plaćenih za gubitak prihoda;
- Količina i vrsta pomoći koja je pružena ranjivim grupama;
- Broj i vrsta pritužbi, uključujući pravne radnje koje proizlaze iz eksproprijacije (podneti predmeti, rešeni predmeti, vreme potrebno za njihovo rešavanje).

Pored toga, ishod mera sprovedenih za efikasno obnavljanje izvora prihoda pratiće se prema podacima iz društveno-ekonomskog popisa. Poseban napor treba uložiti kako bi se utvrdilo da li su ranjivi PAP-ovi uspeali da efikasno obnove svoje izvore prihoda. Pokazatelji ishoda za praćenje obnavljanja izvora prihoda navedeni su u nastavku:

- Broj i % osoba čiji su prihodi u domaćinstvu povećani;
- Broj i % osoba sa poboljšanim uslovima stanovanja;
- Broj i % osoba sa povišenim mesečnim rashodima;
- Broj i % osoba sa unapređenom imovinom;
- Broj i % osoba koje i dalje žive ispod linije siromaštva (primenjujući iste standarde koji su se koristili prilikom određivanja statusa ranjive osobe).

Koridori Srbije će nadgledati sprovođenje procesa otkupa zemljišta putem unutrašnjih, zvaničnih institucionalnih aranžmana i pripremati kvartalne preglede ovog procesa. Na osnovu ovih tromesečnih izveštaja, izveštaj o završetku treba pripremiti u roku od šest meseci od završetka postupka otkupa zemljišta kako bi se rezimirala ukupna primena i uticaji. Izveštaj treba da verifikuje da li su ispunjene sve mere definisane u RAP-u. Pored toga, izveštaj treba da proceni da li su propisane mere ublažavanja imale željeni efekat. Društveno-ekonomski status stanovništva pod uticajem treba meriti prema osnovnim karakteristikama stanovništva pre raseljavanja, kako je utvrđeno popisom i polaznim društveno-ekonomskim stanjem. Posebni naponi će se uložiti kako bi se potvrdilo da su ranjiva lica i grupe pod uticajem projekta bile u stanju da efikasno obnove izvore prihoda, posebno ako su imale mogućnost da odaberu paket naknade sa najmanjim rizikom.

10.3 Praćenje privremenog zakupa zemljišta za potrebe izvođenja radova

Tokom izvođenja građevinskih radova, izvođač može imati potrebu da privremeno zauzme zemljište u privatnom vlasništvu. Ovaj proces će voditi izvođač, a njihova će odgovornost biti da se osigura da privremeni zakup zemljišta ne utiče negativno na vlasnike zemljišta, pokušavajući da se izbegne obradivo zemljište visoke klase, kao i da se poljoprivredno zemljište vrati u prvobitno stanje za potrebe buduće poljoprivredne proizvodnje. Ugovori o privremenom zakupu biće pripremljeni u skladu sa ovim planom, Okvirnim planom raseljavanja i obnavljanja sredstava za život i Procenom uticaja na životnu sredinu i društveno-ekonomska pitanja.

Ugovori o zakupu biće podložni povremenom pregledu Koridora Srbije, na zahtev.

Nadzorni inženjer imaće obavezu da mesečno nadgleda sprovođenje ovih ugovora (redovno plaćanje, obnavljanje zemljišta prema ugovoru o zakupu nakon završetka zakupa) i izveštava Koridore Srbije.

11 Odgovornost za sprovođenje i finansiranje

11.1 Odgovornost za sprovođenje

Prvi nacrt RAP-a biće dostavljen zajmodavcima na pregled i odobrenje. Nakon što bude odobren, biće javno objavljen (verzije na srpskom i engleskom jeziku) od strane Koridora Srbije u zajednicama pod uticajem projekta i na internet portalu Koridora Srbije i oglašen u lokalnim novinama. Koridori Srbije će organizovati javne konsultacije sa lokalnim zajednicama i zainteresovanim stranama. Koridori Srbije će takođe izdati sažetak informacija sadržanih u RAP-u, tako da pojedinci pod uticajem projekta mogu da razumeju postupke pružanja nadoknade i znaju šta mogu očekivati u različitim fazama projekta. Ishod javnih konsultacija biće dokumentovan i uključen u konačni RAP dokument i poslat zajmodavcima na odobrenje. Po odobrenju, konačni RAP će ponovo biti oglašen u lokalnim novinama i objavljen u zajednicama pod uticajem projekta i na internet portalu Koridora Srbije i zajmodavaca, i biće javno dostupan tokom trajanja projekta.

Primena RAP-a je obaveza Koridora Srbije. KS će nadgledati ukupnu primenu, saradivati sa opštinama u kojima se odvijaju građevinski radovi i građevinske aktivnosti, saradivati sa izvođačem i pružati informacije PAP-ovima i zajednicama.

11.2 Odgovornost za finansiranje i budžet

Budžet za sva sredstva za otkup zemljišta obezbediće Vlada Republike Srbije. Svi troškovi kupovine zemljišta, naknade, raseljavanja i ponovnog uspostavljanja izvora prihoda i sredstava za život, ukoliko postoje, potom konsultacija i pravnog leka, smatraće se sastavnim komponentom troškova projekta. U skladu sa nacionalnim zahtevima, troškove otkupa zemljišta snosi korisnik eksproprijacije. Prihod potreban za otkup zemljišta obezbeđen je i raspoređen u Poslovnom planu Koridora Srbije za 2019. i 2020. godinu.

Appendix A

Primer žalbenog formulara

A1 Primer žalbenog formulara

Formular za zaključenje žalbe (Uzorak)

Vrsta žalbe:	☐ Javnost	☐ Zaposleni
Da li je slučaj hitan:	☐ DA	☐ NE
Broj zaključenja žalbe:		
Datum predaje:		
Jezik na kome je žalba podneta:		
Ime prevodioca (po potrebi)		
Rok za rešenje:		
Podaci za kontakt zainteresovane strane (ako su date)		
Željeni način kontaktiranja:		
Opis žalbe:		
Traži se nadoknada?	☐ DA	☐ NE
Procena nivoa žalbe i obrazloženje:		
KONTROLA KOREKTIVNE MERE I ODLUKA		
Faze korektivne mere	Rok i odgovorna strana	
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

7.			
8.			
Odobrenje:			
Datum:			
Ako slučaj nije anoniman	☐ DA	☐ NE	Komentari:
Da li je podnosilac žalbe zadovoljan sa korektivnom merom preduzetom u vezi sa rešavanjem žalbe?			
Da li je žalba ponovo podneta?	☐ DA	☐ NE	Komentari:
Novi broj žalbe		Datum ponovnog podnošenja:	
Zaključenje žalbe: Popunjavanje podnosilac žalbe koji nije anoniman			
Ime podnosioca žalbe:			
Da li ste zadovoljni korektivnim merama preduzetim u vezi sa vašom žalbom?	☐ DA	☐ NE	Komentari:
Potpis podnosioca žalbe:	Datum:		
Popunjavanje referent za žalbe			
Da li ste zadovoljni što je ova žalba rešena?	☐ DA	☐ NE	Komentari:
Potpis CRSD	Datum:		

Appendix B

Tržišne cene stambenih objekata
i zemljišta

B1 Tržišne cene stambenih objekata i zemljišta

Podaci o zemljištu i objektima oglašenim za prodaju prikupljeni su da bi se potvrdila njihova dostupnost na tržištu i da bi poslužili kao pokazatelj tržišne vrednosti. Tabela 21 u nastavku prikazuje tražene cene zemljišta i objekata u gradovima Kruševcu u Kraljevu i opštinama Trstenik i Vrnjačka Banja, koje su bile dostupne u vreme pripreme ovog izveštaja.

Tabela 21 Tržišne cene objekata i zemljišta

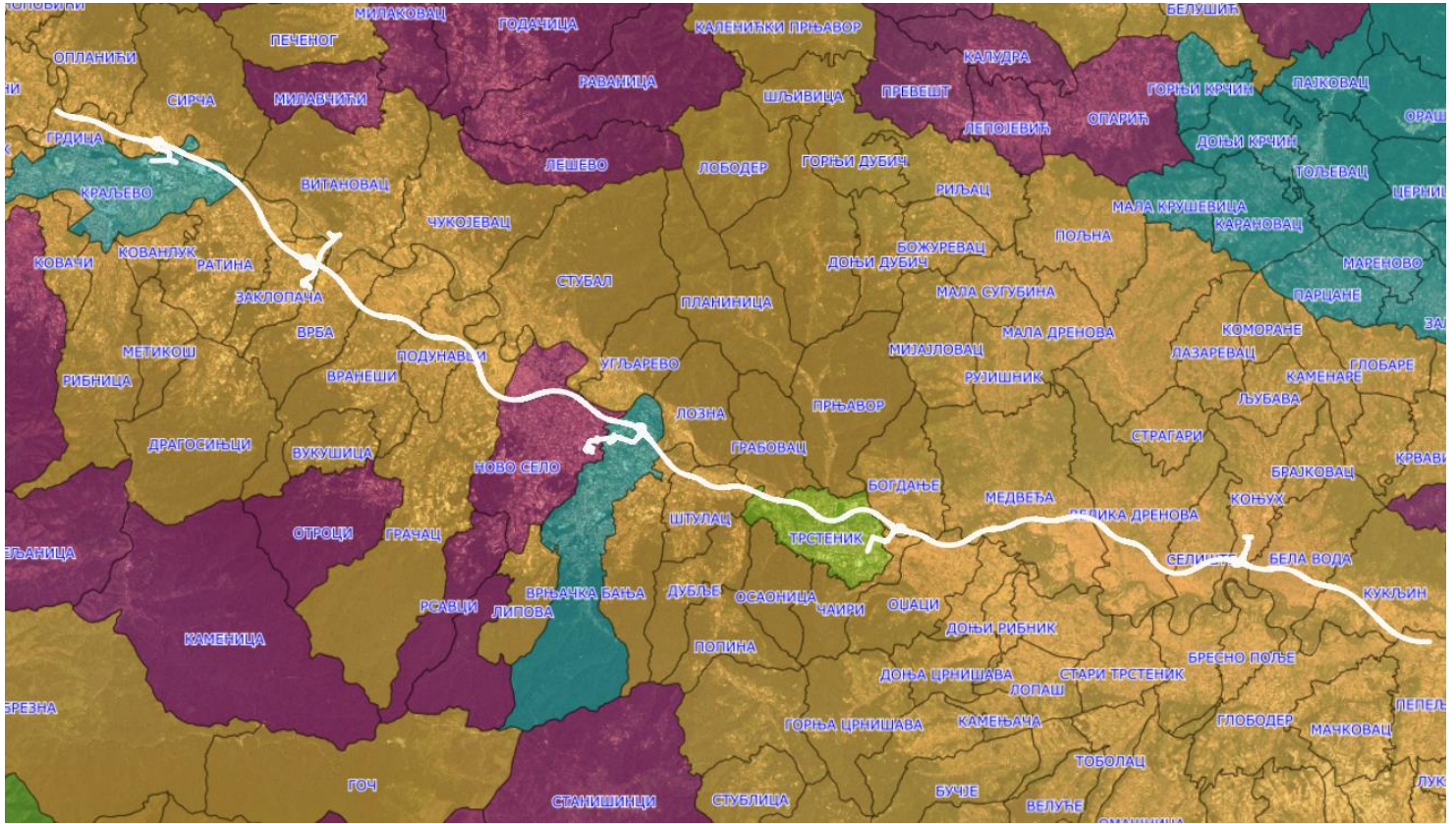
Opština	Na prodaju	Traženi iznos (EUR/m ²)
Grdica	Parcela u industrijskoj zoni u Kraljevu, 7,500m ²	70 EUR / m ²
Grdica	Parcela, 600 m ²	6.6 EUR / m ²
Konareo	Parcela, 5,935 m ²	2.02 EUR / m ²
Vrdilima	Parcela, 4,000 m ²	1.5 EUR / m ²
Ratina	Parcela, 6,195 m ²	22 EUR / m ²
Meljanica	Parcela, 15 km od Kraljeva, 25,000 m ²	1 EUR / m ²
Kraljevo	Građevinska parcela, 450 m ²	43 EUR / m ²
Kraljevo	Parcela, 900 m ²	1.9 EUR / m ²
Krusevac	Poljoprivredna parcela, 6.600 m ²	2,42 m ²
Krusevac, Jasika	Građevinska parcela, 1.700 m ²	5,88 m ²
Krusevac	Poljoprivredna parcela, 6.300 m ²	1,42 m ²
Makresane	Kuća površine 50 m ² , na parceli od 800 m ² , bunar sa vodenom pompom	220 EUR/m ²
Citluk	Kuća, 150 m ²	81 EUR/m ²
Lazarica	Petosobna kuća, 230 m ² urbana lokacija	140 EUR/m ²
Lazarica	Kuća površine 200 m ² na parceli of 530 m ²	530 EUR/m ²

Appendix C

Karte

C1 Karte

Slika 13 Trasa puta na sektoru 2 sa granicama opština

Slika 14 Trasa puta

